

**ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ (ΜΑΚΗΣ)
Γ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗΣ**

ΚΑΔΜΕΙΑ Ή ΘΗΒΑ

Τοιχογραφία Θήβας, 14ου - 13ου αι. π.Χ.

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΘΗΝΑ»
ΑΘΗΝΑ 2001**

Η ΚΑΔΜΕΙΑ Ή ΘΗΒΑ

=====

ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ (ΜΑΚΗ) ΚΡΑΣΑΝΑΚΗ

(Επίτιμου Δ/ντη Υπ. Πολιτισμού,
Προέδρου Κρητών και Φίλων Κρήτης Αγίας Παρασκευής)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περιεχόμενα	
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'	3
ΙΣΤΟΡΙΚΟ	3
1. Η ΘΗΒΑ ΣΗΜΕΡΑ.....	3
2. Η ΚΤΙΣΗ ΚΑΙ Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΔΜΕΙΑΣ Ή ΘΗΒΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	4
3. ΕΞΟΔΟΣ ΕΒΡΑΙΩΝ, ΦΟΙΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΑΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ	11
4. ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΒΟΙΩΤΩΝ.....	13
5. Η ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΗΛΘΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΙ ΔΑΝΑΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΔΜΕΙΟΙ ή ΘΗΒΑΙΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ	13
6. ΑΠΑΓΩΓΗ ΕΥΡΩΠΗΣ, Ο ΚΑΔΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΗΛΘΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΙ ΔΑΝΑΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΔΜΕΙΟΙ Ή ΘΗΒΑΙΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ.....	14
7. Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΑΣΤΕΡΙΟ ΚΛΕΡΥΕΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ - ΜΙΝΩΑΣ.....	15
8. Ο ΜΙΝΩΑΣ ΔΙΩΧΝΕΙ ΤΟΥΣ ΦΟΙΝΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'	18
ΠΕΛΑΣΓΙΚΗ ΚΑΙ ΦΟΙΝΙΚΙΚΗ ΓΡΑΦΗ.....	18
& ΤΟ ΦΟΙΝΙΚΙΚΟ ΨΕΜΑ.....	18
1. Η ΠΕΛΑΣΓΟΙ ΚΑΙ Η ΠΕΛΑΣΓΙΚΗ (ΓΡΑΜΜΙΚΗ) ΓΡΑΦΗ	18
2. ΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ, ΟΙ ΚΑΔΜΕΙΟΙ Ή ΘΗΒΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΦΟΙΝΙΚΙΚΗ ΓΡΑΦΗ	20
3. Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ.....	21
4. Ο ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΦΟΙΝΙΚΙΚΟ ΨΕΜΑ.....	22
5. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΟΙΝΙΚΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'	27
ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΗΒΑΣ	27
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	41
ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ:	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

(Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ, Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ Η ΑΥΘΕΝΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ, ΚΤΙΣΗ ΘΗΒΑΣ ΚΛΠ)

1. Η ΘΗΒΑ ΣΗΜΕΡΑ

Η Καδμεία ή άλλως Θήβα (στα αρχαία Ελληνικά «η Καδμηίς» και "αι Θήβαι») είναι μια από τις πιο ιστορικές πόλεις της Ελλάδος, η οποία είναι έδρα του Δήμου Θηβαίων και πρωτεύουσα του Νομού Βοιωτίας. Την πρωτοκαθεδρία ως πρωτεύουσα του νομού Βοιωτίας έχασε από τη Λιβαδειά στις αρχές του εικοστού αιώνα. Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 έχει 22.833 κατοίκους. Η Θήβα έχει υψόμετρο 180 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, σε γεωγραφικό πλάτος 38,3202145346 και γεωγραφικό μήκος 23,3156569926.

Στα αρχαία χρόνια ήταν η ισχυρότερη από τις Βοιωτικές πόλεις και κατείχε ηγεμονική θέση στο Κοινό των Βοιωτών. Επίσης ήταν μία από τις ισχυρότερες αρχαίες ελληνικές πόλεις που κυριάρχησε στον ελλαδικό χώρο για μία μεγάλη περίοδο του τετάρτου αιώνα π.Χ. Από τους πιο σημαντικούς Θηβαίους ήταν ο Πίνδαρος (522 - 443 π.Χ), που θεωρείται ο σημαντικότερος αρχαίος λυρικός ποιητής, ο Επαμεινώνδας, ο στρατηγός και ο κύριος δημιουργός της Θηβαϊκής ηγεμονίας και ο Πελοπίδας, ο στρατηγός και αρχηγός του διάσημου Ιερού Λόχου, ένας από τους δημιουργούς της Θηβαϊκής ηγεμονίας. Από τη Βοιωτία προέρχονται επίσης ο ιστορικός Ησίοδος. Στη Θήβα επίσης γεννήθηκε ο θεός της χαράς, ο Διόνυσος, από την ένωση του Δία με τη βασίλισσα της Θήβας την Σεμέλη. Από τη Θήβα επίσης καταγόταν ο ημίθεος Ηρακλής, γιος του Δία και της Αλκμήνης, που διακρίθηκε για τη γενναιότητα του και τους πασίγνωστους δώδεκα άθλους του.

Η ακρόπολη της αρχαίας Θήβας ονομαζόταν "Καδμεία", υποδηλώνοντας έτσι τον ιδρυτή της, τον Φοίνικα Κάδμο, όπως θα δούμε πιο κάτω.

Σημειώνεται ότι

A) Στην Οδύσσεια με το όνομα «Θήβα, Θήβης» (μια φορά αναφέρεται και σε πληθυντικό αριθμό: «αι Θήβαι») αναφέρονται τρεις πόλεις, η εφτάπυλη Θήβα της Βοιωτίας, η εκατόπυλη Θήβα της Αίγυπτου και η Θήβα της Ασίας, δίπλα από την Τροία.

B) Ο πληθυντικός του ονόματος «αι Θήβαι» οφείλεται, προφανώς, στο γεγονός ότι οι κάτοικοί της αποτελούσαν συνοικισμό, δήμο, κάτι όπως και ο δήμος-συνοικισμός «αι Αθήναι». Οι κάτοικοί της στην αρχή, όπως θα δούμε πιο κάτω, ήταν άποικοι, που κάποιοι από αυτούς είχαν έρθει εκεί από την Φοινίκη (οι Φοινίκες του Κάδμου) και οι υπόλοιποι από άλλες περιοχές της Βοιωτίας, οι βοιωτικές φυλές Ύαντες και Άονες.

2. Η ΚΤΙΣΗ ΚΑΙ Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΔΜΕΙΑΣ Ή ΘΗΒΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο Πausανίας στα «Βοιωτικά» αναφέρει ότι αρχικά η «Θηβαίδα» λεγόταν Ωγυγία και οι πρώτοι κάτοικοί της ήταν οι Έκτηνες, των οποίων ο βασιλιάς τους με το όνομα Ωγυγος ήταν αυτόχθων. Μετά οι κάτοικοι αυτοί αφανίστηκαν από επιδημία και ήρθαν και κατοίκησαν εκεί οι βοιωτικές φυλές με το όνομα Ύαντες και οι Άονες, τους οποίους ήρθε και κατάκτησε μετά ο Κάδμος με Φοίνικες. Ο Κάδμος, σύμφωνα με το Πάριο Χρονικό, ήρθε στη Βοιωτία και έκτισε την Καδμεία ή άλλως Θήβα της Ελλάδος το έτος 1255 πριν από το Διόγνητο = το 1519 π.Χ. «Καδμείοι ή Θηβαίοι» ονομάζονταν ο λαός και ο στρατός του Κάδμου που ήρθε και εγκαταστάθηκε στη Βοιωτία της Ελλάδος, και αυτό, επειδή από τη μια ήρθαν με αρχηγό τον Κάδμο και από την άλλη κατάγονταν από τη Θήβα της Αιγύπτου. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο (Α, 2) οι Καδμείοι ή Θηβαίοι στην πραγματικότητα κατάγονταν από την Ερυθρά Θάλασσα, οι οποίοι αρχικά μετανάστευσαν στην Αίγυπτο, όπου έκτισαν τη Θήβα της Αιγύπτου. Από εκεί κάποια στιγμή, όταν τους έδιωξαν οι Αιγύπτιοι, πήγαν με αρχηγό τον Αγήνορα και εγκαταστάθηκαν στη Φοινίκη της Ασίας, απ' όπου και η ονομασία τους Φοίνικες. Μετά από εκεί ένα μέρος από αυτούς με αρχηγό τον Κάδμο πήγε και κατέλαβαν τη Βοιωτία, όπου έκτισαν την πόλη Καδμεία ή Θήβα, την οποία ονόμασαν έτσι από τον αρχηγό τους τον Κάδμο και τον τόπο που γεννήθηκε ή απ' όπου ήρθαν οι Καδμείοι, τη Θήβα της Αιγύπτου.

Ο ΜΥΘΟΣ ΓΙΑ ΚΤΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΔΜΕΙΑΣ Ή ΘΗΒΑΣ

Η ίδρυση της Θήβας περιγράφεται από τους γοητευτικότερους μύθους της ελληνικής μυθολογίας. Οι μύθοι στα Ομηρικά έπη την αποδίδουν στους αδελφούς Ζήθο (που έφερνε τις πέτρες) και Αμφίονα, ο οποίος παίζοντας τη λύρα του, τις μάγεψε, ώστε μετακινήθηκαν μόνες τους και σχημάτισαν τα περίφημα τείχη της επτάπυλης πόλης. Άλλοι μύθοι απέδιδαν την ίδρυση της πόλης στον Κάδμο, γιο του Αγήνορα, βασιλέα της Φοινίκης, εξ ου και Καδμηίς ή Καδμεία.

Σύμφωνα μ' αυτούς ο Δίας μεταμορφωμένος σε ταύρο έκλεψε την αγαπημένη κόρη του Αγήνορα Ευρώπη και ο βασιλέας διέταξε το γιο του Κάδμο να ψάξει να τη βρει, άλλως να μην επιστρέψει πίσω χωρίς αυτή. Ο Κάδμος, αφού επισκέφτηκε όλες τις τότε γνωστές πόλεις και δε βρήκε την Ευρώπη, έψαχνε τόπο να πάει να ζήσει το υπόλοιπο της ζωής του. Προ αυτού επισκέφτηκε και το Μαντείο των Δελφών στην Ελλάδα και του ζήτησε να του υποδείξει εκείνο το μέρος αυτό. Το μαντείο του απάντησε να βρει μια αγελάδα και να την ακολουθήσει και να χτίσει μία πόλη εκεί όπου το ζώο θα σταματήσει, αφού δε θέλει να γυρίσει στην πατρίδα του. Ο Κάδμος ακολούθησε τη θεϊκή εντολή και όταν η δαμάλα γονάτισε σε ένα λόφο της Βοιωτίας, τη θυσίασε στους θεούς και αναζήτησε πηγή για να πλυθεί και

να κάνει σπονδές. Την πηγή Δίρκη που βρήκε την προστάτευε ένας φοβερός δράκοντας, γιος του θεού Άρη. Με τη βοήθεια της θεάς Αθηνάς σκότωσε τον δράκοντα, πήρε το νερό που χρειαζόταν η νέα πόλη. Στη συνέχεια η θεά Αθηνά του είπε να σπείρει τα δόντια του δράκου στη γη και από εκεί ξεφύτρωσαν αρματωμένοι άνδρες, οι Σπαρτοί, οι οποίοι σκότωσαν ο ένας τον άλλο και επέζησαν μόνο πέντε (Χθόνιος, Εχίων, Υπερήνωρ, Πηλωρός, Ουδαίος). Από αυτούς τους πέντε προήλθαν οι αριστοκρατικές οικογένειες των Θηβών, οι οποίες ονομάζονταν Σπαρτοί. Έτσι θαυμαστά, με θείκη εντολή κτίστηκε, οχυρώθηκε και κατοικήθηκε η νέα πόλη στο κέντρο της εύφορης πεδιάδας, πλούσιας σε νερά και λίμνες, που περιβάλλεται από πανέμορφα και βαθύσκια βουνά, τον Παρνασσό, Ελικώνα, Κιθαιρώνα και άλλα μικρότερα που της χάριζαν υγιεινό κλίμα. Στη συνέχεια ο Κάδμος παντρεύτηκε την Αρμονία και στο γάμο τους για πρώτη και μοναδική φορά όλοι οι Ολύμπιοι θεοί κατέβηκαν από τον Όλυμπο και γλέντησαν με το καινούριο ζευγάρι, στο οποίο χάρισαν πλούσια δώρα.

Υπάρχουν επίσης μύθοι που αναφέρονται γύρω από τις τέσσαρες κόρες του Κάδμου. Μία από αυτές, η Αγκάβη, παντρεύτηκε τον Εχίωνα και κατά τη διάρκεια της βασιλείας του ο Θεός Διόνυσος εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα και καθιερώθηκαν οι λατρείες προς τιμήν του κ.α.

Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ο Κάδμος δίδαξε στους Έλληνες τα «Φοινίκια» γράμματα, δηλαδή το πρώτο ελληνικό αλφάβητο από το οποίο μετά προήλθε το σημερινό, το οποίο είναι μια νέα ανακάλυψη, όπως θα δούμε πιο κάτω.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΔΜΕΙΑΣ Ή ΘΗΒΑΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΥΣΑΝΙΑ

Ο Πausanias, σχετικά με την Καδμεία ή Θήβα και την ιστορία της, αναφέρει συγκεκριμένα τα εξής: «Λένε πως οι πρώτοι κάτοικοι της Θηβαΐδας χώρας ήταν οι Έκτηνες και πως ο βασιλιάς τους ήταν ο αυτόχθονας Ώγυγος. Από το όνομα του οι περισσότεροι ποιητές έδωσαν στη Θήβα τη επωνυμία Ωγυγία. Λένε ότι επιδημία τους φάνισε και ότι στα μέρη τους ήρθαν αργότερα να κατοικήσουν οι Ύαντες και οι Άονες. Εμένα πάντως μου φαίνεται πως δεν ήταν επήλυδες αλλά Βοιωτικές φυλές. Όταν εισέβαλε ο Κάδμος με Φοινικικό στρατό και τους νίκησε σε μάχη, οι Ύαντες έφυγαν όταν νύχτωσε και οι Άονες ικέτεψαν τον Κάδμο να μείνουν κι αυτός τους επέτρεψε να αναμειχθούν με τους Φοινίκες. Οι Άονες τότε ζούσαν ακόμα σε κωμοπόλεις, αλλά ο Κάδμος έφτιαξε την πόλη που μέχρι σήμερα ονομάζεται Καδμεία. Όταν η πόλη μεγάλωσε, η Καδμεία έγινε ακρόπολη της Θήβας. Ο Κάδμος έκανε περίφημο γάμο, αν βέβαια παντρεύτηκε την κόρη του Άρη και της Αφροδίτης, σύμφωνα με την παράδοση των Ελλήνων, και οι κόρες του υπήρξαν φημισμένες; Η Σεμέλη, γιατί γέννησε παιδί από το Δία, και η Ινώ, γιατί έγινε θεότητα της Θάλασσας. Την εποχή εκείνη ο Κάδμος ήταν ο πιο ισχυρός άνδρας. Οι μόνοι που μπορούσαν να συγκριθούν μαζί του ήταν οι

λεγόμενοι Σπαρτοί, δηλαδή ο Χθόνιος, ο Υπερήνορας, ο Πέλωρος και ο Ουδαίος. Ο Κάδμος προτίμησε τον Εχίονα για γαμπρό του χάρη στη γενναιότητά του. Επειδή γι αυτούς τους άνδρες δεν μπόρεσα να βρω τίποτε, θα δεχτώ το μύθο ότι ονομάστηκαν Σπαρτοί από τον τρόπο που δημιουργήθηκαν. Όταν ο Κάδμος μετοίκησε στους Ιλλυριούς, και μάλιστα στους λεγόμενους Εγχελείς Ιλλυριούς, τότε ανέλαβε την εξουσία ο γιος του Κάδμου Πολύδωρος. Ο γιος του Εχίονα Πενθέας είχε μεγάλη δύναμη τόσο χάρη στην υψηλή καταγωγή του, όσο και στη φιλία του με τον βασιλιά. Επειδή, όμως, δεν σεβόταν τον Διόνυσο και επειδή σ' όλες του τις εκδηλώσεις ήταν ασεβής, τιμωρήθηκε από το Θεό. Ο Πολύδωρος απέκτησε ένα γιο, τον Λάβδακο. Καθώς όμως, ο ίδιος συναισθανόταν ότι θα πέθαινε και θ' άφηνε ανήλικο παιδί, εμπιστεύτηκε την εξουσία και τον γιο του στον Νυκτέα. Την υπόλοιπη ιστορία την έχω διηγηθεί εκεί που αναφέρομαι στην Σικυώνα, δηλαδή πώς πέθανε ο Νυκτέας και πως πέρασε η επιμέλεια του παιδιού και η διακυβέρνηση της Θήβας στον αδελφό του Νυκτέα Λύκο. Όταν ο Λάβδακος ενηλικιώθηκε, ο Λύκος του παρέδωσε το Θρόνο. Πολύ σύντομα, όμως, ο Λάβδακος πέθανε κι έτσι ξανά ο Λύκος κυβέρνησε τη χώρα ως επίτροπος του Λαίου, του γιου του Λάβδακου. Όταν ο Λύκος για δεύτερη φορά έγινε επίτροπος ξεκίνησαν να καταλάβουν τη Θήβα ο Ζήθος και ο Αμφίονας. Κάποιοι πρόφθασαν και έκρυψαν τον Λαίο από φόβο μήπως ξεκληριστεί η γενιά του Κάδμου. Ο Λύκος ηττήθηκε σε μάχη από τους γιους της Αντιόπης. Έτσι έγιναν βασιλείας ο Αμφίονας και ο Ζήθος, που έχτισαν πόλη κάτω από την Καδμεία και την ονόμασαν Θήβα για να τιμήσουν τη συγγενή τους Θήβη. Αυτό αποδεικνύει και ο Όμηρος, ο οποίος στην Οδύσσεια αναφέρει: αυτοί πρώτοι έκτισαν τη Θήβα με τις επτά πύλες και πύργους, γιατί όσο δυνατοί και αν ήταν δεν μπορούσαν δεν μπορούσαν να κατοικούν στην ευρύχωρη Θήβα χωρίς πύργους. Δεν αναφέρει όμως ότι στα έπη του ότι ο Αμφίονας τραγουδούσε και ενώ χτίζονταν το τείχος έπαιζε τη λύρα του. Ο Αμφίονας δοξάστηκε για πολύ για τη μουσική του, επειδή γνώριζε μάλιστα Λυδική αρμονία – του την είχαν μάθει οι Λυδοί, χάρη στην συγγενεία του με τον Τάνταλο – και επειδή πρόσθεσε άλλες τρεις χορδές στη λύρα του που ως τότε είχε τέσσερις. Ο ποιητής που έγραψε το έργο για την Ευρώπη υποστηρίζει ότι πρώτος ο Αμφίονας έπαιξε λύρα που του δίδαξε ο Ερμής. Συνέθεσε άσματα για πέτρες και άγρια ζώα, γιατί αυτός με το τραγούδι του τα οδηγούσε. Η Μυρώ από το Βυζάντιο που έχει συνθέσει έπη και ελεγείες αναφέρει ότι, επειδή ο Αμφίονας ήταν ο Πρώτος που του αφιέρωσε βωμό, ο Ερμής του χάρισε τη λύρα. Λέγεται ότι ο Αμφίονας τιμωρήθηκε στον Άδη, επειδή κατηγορήσε τη Λητώ και τα παιδιά της. Η τιμωρία του αναφέρεται στο ποίημα Μινυάδα, θέμα της οποίας είναι ο Αμφίονας και ο Θάμυρις από τη Θράκη. Την οικογένεια του Αμφίονα την ξεκλήρισε μια επιδημία, ενώ το γιο του Ζήθου τον σκότωσε κατά λάθος η μητέρα του. Ο Ζήθος πέθανε από λύπη αργότερα. Έτσι οι Θηβαίοι ανακάλεσαν στη βασιλεία τον Λαίο. Όταν λοιπόν έγινε βασιλιάς ο Λαίος παντρεύτηκε την Ιοκάστη, ήρθε από τους Δελφούς χρησμός ότι ο γιος του, αν γεννούσε η Ιοκάστη, θα γινόταν αιτία θανάτου

του. Έτσι πήρε απόφαση να εγκαταλείψει τον Οιδίποδα. Όταν ο Οιδίποδας μεγάλωσε, σκότωσε τον πατέρα του και παντρεύτηκε τη μάνα του. Δεν πιστεύω ότι έκανε και παιδιά μαζί της. ... (Παυσανίας, Βοιωτικά 5, 1 – 10)

Ο ΑΜΦΙΟΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΖΗΘΟΣ

Εκείνοι που πρώτοι έκτισαν την έδρα και τα τείχη της επτά-πυλης Θήβας («οι πρώτοι Θήβας έδος έκτισαν επτά πύλαιο»), σύμφωνα με την Οδύσσεια του Ομήρου, ήσαν τα αδέρφια Αμφίωνας και Ζήθος, παιδιά του Δία και της Αντιόπης, της κόρης του Αισωπού, πρβ: «Μετά από αυτήν είδα την Αντιόπη, την κόρη του Αισωπού, η οποία καυχόταν ότι κοιμήθηκε στις αγκαλιές του Δία και φυσικά γέννησε δυο παιδιά από το Δία, τον Αμφίωνα και το Ζήθο, οι οποίοι πρώτοι έκτισαν την έδρα της επτάπυλης Θήβας, και την οχύρωσαν, γιατί δεν μπορούσαν να κατοικούν στην ευρύχωρη Θήβα χωρίς τείχη αν και ήταν και οι δυο πολύ ισχυροί (Οδύσσεια λ 260 – 289). Σε άλλο εδάφιο της Οδύσσειας η Αντιόπη φέρεται και ως κόρη του Νυκτέα, ενώ ο Ζήθος στην Οδύσσεια αναφέρεται και βασιλιάς (βλέπε Οδύσσεια τ 520 – 530).

Ο Απολλώνιος Ρόδιος, σχετικά με τον Αμφίωνα και το Ζήθο και την κτίση της Θήβας, αναφέρει τα εξής: «Ήταν κι οι δυο (ο Αμφίωνας και ο Ζήθος) γιοι της Αντιόπης, της κόρης του Αισωπού, ο Αμφίων και ο Ζήθος, κι η Θήβα δίπλα τους, ακόμη ατείχιστη, που μόλις είχαν έρθει, για να στήσουν τα θεμέλιά της. Έφερνε στους ώμους του ο Ζήθος την κορυφή ψηλού βουνού κατάκοπος, κι από κοντά του πήγαινε ο Αμφίων που τραγουδούσε στους ήχους της χρυσής κιθάρας του, κι ένας διπλός στο μέγεθος του λίθος τα βήματά του ακολουθούσε» (Απολλώνιος Ρόδιος, Αργοναυτικά Α, 730 – 740). Απολλώνιος σε άλλο εδάφιο του (βλέπε Αργοναυτικά Δ, 1090 – 1091) λέει και αυτός ότι η Αντιόπη ήταν κόρη του Νυκτέα.

Ο Παυσανίας στα «Βοιωτικά», σχετικά με τον Αμφίωνα και το Ζήθο, αναφέρει τα εξής «Το κοινό μνήμα του Ζήθου και του Αμφίωνα είναι μικρός σωρός από χώμα. Οι κάτοικοι της Τιθορέας στη Φωκίδα θέλουν να πάρουν χώμα απ' αυτό τον τάφο, όταν ο ήλιος περνά από τον αστερισμό του ταύρου, αν πάρουν τότε χώμα από εκεί και το φέρουν στο μνήμα της Αντιόπης, η χώρα των Τιθορέων θα γίνει εύφορη, ενώ η χώρα των Θηβαίων θα είναι λιγότερο εύφορη. Γι αυτό οι Θηβαίοι εκείνη την εποχή φρουρούν το μνήμα. Οι δυο πόλεις το πίστεψαν αυτό από τους χρησμούς του Βάκη, που ήταν οι εξής: Αλλά όταν ο Τιθορέας για τον Αμφίωνα και τον Ζήθο προσφέρει χοές στη γη, και ευχές, τότε που ο δυνατός και λαμπερός ήλιος πέφτει στον ταύρο, τότε φυλάξου από μεγάλη συμφορά που έρχεται στην πόλη, γιατί οι καρποί καταστρέφονται, αν πάρουν χώμα και το φέρουν στον τάφο του Φώκου. Ο Βάκης αναφέρει το μνήμα του Φώκου για τον εξής λόγο, η γυναίκα του Λύκου τιμούσε περισσότερο από τους Θεούς τον Διόνυσο, όταν αυτή έπαθε όσα λένε, ο Διόνυσος αγανάκτησε με την Αντιόπη. Οι υπερβολικές τιμωρίες ακολουθούνται πάντα από τον φθόνο των θεών. Λένε πως η

Αντιόπη καταλήφθηκε από μανία και τρελή περιπλανιόταν σ' όλη την Ελλάδα, ωστόσο ο Φώκος, γιος του Ορνυτίωνα, του γιου του Σισύφου, τη συνάντησε και αφού την παντρεύτηκε, τη γιάτρεψε. Γι αυτό έχει γίνει κοινός τάφος για την Αντιόπη και τον Φώκο. ΟΙ πέτρες στο μνήμα του Αμφίονα, που είναι τοποθετημένες χαμηλά και δεν είναι με προσοχή δουλεμένες, λένε πως είναι αυτές που ακολούθησαν το τραγούδι Αμφίονα. Και άλλα τέτοια λέγονται και για τον Ορφέα, πως δηλαδή τον ακολουθούσαν τα θηρία όπου έπαιζε την κιθάρα.» (Παυσανίας, Βοιωτικά 17,6)

Ο Αμφίονας και ο Ζήθος, σύμφωνα με τις τραγωδίες του Ευριπίδη με το όνομα «Αντιόπη», ήταν περίφημοι κιθαρωδοί και δίδυμα παιδιά του Δία και της ωραίας Αντιόπης, κόρης του Αισωπού ή του Νυκτέα, ενός από τους Φοίνικες που ήρθαν και κατέλαβαν τη Θήβα. Στη συνέχεια η Αντιόπη παντρεύτηκε τον Επωμέα, βασιλιά της Σικυώνας. Ο πατέρας της, πριν πεθάνει, ανέθεσε την τιμωρία της, επειδή έκανε παράνομα παιδιά με το Δία, στον αδελφό της Λύκο, ο οποίος σκότωσε τον Επωμέα, και αιχμαλώτισε την Αντιόπη και την παρέδωσε για τιμωρία στη γυναίκα του Δίρκη. Σώθηκε όμως από τους γιους της, που σκότωσαν τη Δίρκη, αφού την έδεσαν στα κέρατα ενός ταύρου. Ειδικότερα ο Νυκτέας, αδελφός του Λύκου, είχε μία ωραία κόρη, την Αντιόπη, την οποία απήγαγε ο βασιλιάς της Σικυώνας, Επωπεύς, και ο πατέρας της συγκέντρωσε στρατό και επιτέθηκε στην Σικυώνα. Κατά την διάρκεια της μάχης, την οποίαν κέρδισαν οι Σικυώνιοι, ο Επωπεύς και Νυκτέας τραυματίστηκαν σοβαρά, ο τελευταίος μεταφέρθηκε στις Θήβες, όπου πέθανε. Πριν τον θάνατον του, ανέθεσε ως αρχιστράτηγο των Θηβών τον αδελφό του Λύκο, και τον έκανε να υποσχεθεί ότι θα συγκεντρώσει ακόμη μεγαλύτερο στρατό για να πάρει εκδίκηση από τον Επωπέα και να τιμωρήσει και την κόρη του που του είχε κρύψει ότι είχε κάνει παιδιά με το Δία. Ο Λύκος επιτέθηκε στην Σικυώνα, νίκησε και σκότωσε τον Επωπέα και πήρε πίσω την Αντιόπη, αλλά στον γυρισμό τους προς την Θήβα, σε ένα σπήλαιο κοντά στην πόλη Ελευθέρα στον Κιθαιρώνα, γέννησε δύο δίδυμα αγόρια, τον Αμφίονα και Ζήθο, τα οποία εγκατέλειψε εκεί. Ένας βοσκός τα βρήκε και τα μεγάλωσε σαν τσοπάνους, χωρίς να ξέρει τίποτα για την αριστοκρατική καταγωγή τους. Όταν η Αντιόπη επέστρεψε στην Θήβα, δεν μπόρεσε να υποφέρει τις κατηγορίες του Λύκου και την κακομεταχείριση από τη σκληρή γυναίκα του, Δίρκη. Έτσι διέφυγε και βρήκε καταφύγιο στο μέρος όπου οι γιοι της ζούσαν και οι οποίοι τώρα είχαν μεγαλώσει. Η Δίρκη προσπάθησε να τη φέρει πίσω, αλλά ο Αμφίων και ο Ζήθος, αναγνώρισαν ότι η Αντιόπη ήταν η μητέρα τους, και πήραν εκδίκηση για όλα αυτά που είχε υποφέρει. Σκότωσαν τον Λύκο και έδεσαν τη Δίρκη στα κέρατα ενός ταύρου, που την έσερνε έως ότου πέθανε. Τα δύο αδέλφια επέστρεψαν στη Θήβα, εξόρισαν τον Λάιο και πήραν τον θρόνο.

ΟΙ ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΤΟΥ ΚΑΔΜΟΥ - ΤΑ ΜΥΘΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΘΗΒΑΣ

Όταν πέθανε ο Κάδμος, το θρόνο ανέλαβε ο γιος του ο Πολύδωρος. Όταν πέθανε ο Πολύδωρος ο γιος του Λάβδακος ήταν ακόμα ανήλικος. Ο πατέρας του είχε ήδη ορίσει επίτροπο τον Νυκτέα. Ο Νυκτέας όμως αυτοκτόνησε, όταν η κόρη του Αντιόπη παντρεύτηκε το βασιλιά της Σικυώνας Επωπέα. Τη θέση του πήρε ο αδερφός του Λύκος. Ο Λύκος παρέδωσε την εξουσία στον νεαρό Λάβδακο, όταν ενηλικιώθηκε, όμως αυτός πέθανε νωρίς και ο Λύκος έγινε πάλι βασιλιάς. Ο Λάβδακος είχε ήδη έναν γιο τον Λάιο, ο οποίος θα αναλάμβανε το θρόνο μόλις ενηλικιωνόταν. Πριν ενηλικιωθεί ο Λάιος, τα παιδιά της Αντιόπης, Ζήθος και Αμφίονας συγκέντρωσαν στρατό και κατέλαβαν την πόλη της Θήβας. Σύμφωνα με τον μύθο τα δύο αδέρφια ένωσαν τα δύο τμήματα της Θήβας, την Θίβη και την Καδμεία σε μία πόλη. Επίσης ανοικοδόμησαν τα τείχη της πόλης. Τα δύο αδέρφια δεν απέκτησαν αρσενικούς απογόνους και έτσι ο θρόνος της Θήβας πέρασε στο γιο του Λάβδακου, Λάιο ο οποίος είχε φυγαδευτεί, όταν τον θρόνο κατέλαβαν ο Ζήθος και ο Αμφίονας.

Οι απόγονοι του Κάδμου στη Θήβα, οι καλούμενοι Λαβδακίδες, ενέπνευσαν τους τραγικούς της αρχαιότητας, οι οποίοι διέσωσαν στις τραγωδίες την άσχημη μοίρα τους. Ο Οιδίποδας (αρχ: Οιδίπους) είναι το πιο σημαντικό πρόσωπο του θηβαϊκού κύκλου. Ήταν γιος του βασιλιά της Θήβας Λαίου και της Ιοκάστης. Πριν από τη γέννηση του Οιδίποδα ο βασιλιάς της Θήβας Λάιος, αποφάσισε να μάθει το πεπρωμένο του σχετικά με την απόκτηση διαδόχου, επειδή η γυναίκα του, η Ιοκάστη ή Επικάστη, δεν είχε κυφορήσει ποτέ, παρά τις πολύχρονες προσπάθειες. Ο λοξίας Απόλλωνας του διεμήνυσε, μέσω της Πυθίας, πως θα αποκτούσε γιο και πως αυτός μάλιστα θα τον σκότωνε. Γι' αυτό το λόγο, όταν ο Οιδίπους γεννήθηκε, εγκαταλείφθηκε στο βουνό Κιθαιρών, όπου και βρέθηκε από βοσκούς του βασιλιά Πόλυβου της Σικυώνας, ο οποίος τον μεγάλωσε σαν δικό του παιδί. Ο Οιδίπους πηγαίνοντας στους Δελφούς για να μάθει το όνομα του πραγματικού πατέρα του, έλαβε τον χρησμό, ότι ήταν πεπρωμένο να σκοτώσει τον πατέρα του και θα ήταν καλύτερο να μην επιστρέψει στην πατρίδα του. Φεύγοντας από τους Δελφούς, ακολούθησε τον δρόμο προς την Βοιωτία και Φωκίδα, και στο σημείο όπου διασταυρώνονταν οι δύο δρόμοι, συνάντησε τον πραγματικό του πατέρα Λάιο και μετά από φιλονικία, τον σκότωσε. Ο Οιδίπους αργότερα έλυσε το αίνιγμα της Σφίγγας, η οποία ήταν ένα τέρας με πρόσωπο γυναίκας, πόδια και ουρά λιονταριού και φτερά, που τρομοκρατούσε την χώρα και καταβρόχθιζε όποιον δεν μπορούσε να απαντήσει σωστά. Μετά την σωστή απάντηση του Οιδίποδα, η Σφίγγα αυτοκτόνησε. Για ανταμοιβή, ο Οιδίπους έγινε βασιλιάς της Θήβας και χωρίς να το ξέρει, παντρεύτηκε την μητέρα του, βασίλισσα Ιοκάστη, η οποία αργότερα κρεμάστηκε, όταν οι θεοί της έκαναν γνωστό, ότι παντρεύτηκε τον γιο της. Ο Οιδίπους παντρεύτηκε πάλι, με την Ευρυγανεία και απέκτησε τέσσερα παιδιά μαζί της, τον Ετεοκλή, Πολυνείκη, την Αντιγόνη και Ισμήνη. Αργότερα τυφλώθηκε και πήγε εξορία, συνοδευόμενος από την Αντιγόνη και Ισμήνη. Πέθανε στην Αθήνα, στον Κολωνό.

Ο Ετεοκλής και ο Πολυνείκης ήταν δίδυμοι αδελφοί. Όταν ο πατέρας τους αυτοτυφλώθηκε και έφυγε με την Αντιγόνη για την

Αθήνα και η μητέρα τους είχε ήδη απαγχονιστεί, άρχισαν να ερίζουν μεταξύ τους το θρόνο της Θήβας. Για να πάψουν να συμπλέκονται και να αλληλοσπαράσσονται, συμφώνησαν να κυβερνούν εναλλάξ για ένα χρόνο. Πρώτος κυβέρνησε ο Ετεοκλής, ο οποίος όμως μετά την παρέλευση ενός χρόνου δεν παράδιδε το θρόνο. Τότε, ο Πολυνείκης πήγε στο βασιλιά του Άργους Άδραστο και νυμφεύτηκε την κόρη του Αργεία. Ακολούθως ο Άδραστος έστειλε αργεΐτικο στρατό, με επικεφαλής τον ίδιο τον Άδραστο, τον Πολυνείκη και άλλους πέντε ήρωες, για να εγκαταστήσει στο θρόνο της Θήβας το γαμπρό του, Πολυνείκη. Ο πόλεμος αυτός είναι γνωστός ως «Επτά επί Θήβας». Παρόλο ότι οι Θηβαίοι κέρδισαν τον πόλεμο, οι απώλειές σε δυναμικό και υλικό ήταν τόσες πολλές, που έμοιαζε σαν να ήταν ήττα. Η νίκη αυτού του είδους ονομάστηκε «Κάδμειος Νίκη», προς ανάμνηση της Καδμείας ή Θήβας. Δέκα χρόνια μετά, τα παιδιά των σκοτωμένων κατά τον πόλεμο αυτό εκστράτευσαν κατά της Θήβας (ο Διομήδης, γιος του Τυδέα, ο Αιγιάλεος, γιος του Άδραστου και ο Θέρσανδρος, γιος του Πολυνείκη), από το Άργος, επειδή στη Θήβα κυβερνούσε ο Λαοδάμας, γιος του Ετεοκλή. Κατέλαβαν την πόλη με ελάχιστες απώλειες, ανάμεσα στις οποίες και ο Αιγιάλεος, γιος του Άδραστου. Κατά τη συμπλοκή των Επτά επί Θήβας, τα δύο αδέρφια, Ετεοκλής και Πολυνείκης, αλληλοσκοτώθηκαν και ο Κρέοντας, αδελφός της Ιοκάστης και βασιλιάς, πλέον, της Θήβας, φρόντισε να ταφεί ο Ετεοκλής με τις αρμόζουσες τιμές, γιατί είχε υπερασπιστεί την πατρίδα του, ενώ ο Πολυνείκης διάταξε να μείνει άταφος, γιατί βάδισε ως πολέμιος κατά της ίδιας του της πόλης. Ο Κρέοντας είπε να τον φάνε τα όρνεα και τα σκυλιά. Η Αντιγόνη, όμως, που έβαζε πάνω απ' όλα τους άγραφους νόμους των θεών, ένιωθε την οικογενειακή και θρησκευτική ανάγκη να τον θάψει. Δυναμική και υπακούοντας περισσότερο στους άγραφους, θρησκευτικούς και οικογενειακούς νόμους, έθαψε τον Πολυνείκη με χοές. Η μικρότερη της αδελφή, Ισμήνη, ευλαβής στους θεούς και τους άγραφους νόμους, έβαζε πάνω από τους θείκούς τους ανθρώπινους νόμους, έτσι απέτρεψε την Αντιγόνη από το να θάψει τον αδελφό της. Το τέλος της Ισμήνης ήταν επίσης τραγικό: Όταν, μετά από τη σύλληψη της Αντιγόνης, η Ισμήνη βρισκόταν στο ιερό της θεάς Αθηνάς με τον αγαπημένο της, Περικλυμένη, ο Τυδέας, ο πιο άγριος από τους επιτιθέμενους κατά της Θήβας, τους είδε και όρμισε να τους σκοτώσει· ο Περικλυμένης πρόλαβε να φύγει, ενώ η Ισμήνη, που παρέμεινε εκεί να τρέμει κατασφάχτηκε από τον Τυδέα. Ο Αίμωνας, γιος του Κρέοντα και σύζυγος της Αντιγόνης, ήταν πατέρας του Μαίονα. Αυτοκτόνησε πάνω στον πέτρινο τάφο της αγαπημένης του Αντιγόνης, ενώ η μητέρα του, Ευρυδίκη, κρεμάστηκε βλέποντας το γιο της σκοτωμένο. Ο Μαίων, μαζί με τον Πολυφόντη ηγήθηκε 50 Καδμείων που έστησαν ενέδρα στον Τυδέα, που εκστράτευσε κατά της Θήβας. Κατά τη συμπλοκή, ο Τυδέας σκότωσε όλους τους Θηβαίους, εκτός από τον Αίμωνα. Όταν το Μαίονα σκότωσε ο Μελάνιππος, ο Αίμωνας τον έθαψε στο δρόμο που οδηγούσε από τη Χαλκίδα στη Θήβα. Αδελφή του Αίμωνα ήταν και η Κρέουσα ή Γλαυκή, σύζυγος του Ιάσονα.

3. ΕΞΟΔΟΣ ΕΒΡΑΙΩΝ, ΦΟΙΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΑΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

Ανατρέχοντας στο Πάριο χρονικό και στους αρχαίους συγγραφείς: Εκαταίο Μιλήσιο (Στράβων 7, 321), Θουκυδίδη (Α, 3 - 9), Ηρόδοτο (Ιστορία Α 54 - 58), Ισοκράτη (Παναθηναϊκός, Ελένης εγκώμιο 68 - 69, Πανηγυρικός κ.α.), Διόδωρο (1, 23-24 και 28-29, Μ, Απόσπασμα 3), Πλάτων (Μενέξενος, 245c-d) κ.α., βλέπουμε να αναφέρουν ότι πολύ πριν από τα Τρωικά και συγκεκριμένα το 1500 π.Χ. ξεσπούν στην Αίγυπτο λοιμώδης ασθένειες (οι 7 πληγές, σύμφωνα με την Αγία Γραφή) και οι ντόπιοι τις αποδίδουν στους ασεβείς αλλόφυλους. Για να αποφύγουν την οργή των ντόπιων οι μετανάστες που ζούσαν στην Αίγυπτο συσπειρώνονται και φεύγουν σε άλλα μέρη. Από αυτούς οι Εβραίοι με αρχηγό το Μωυσή πάνε δια ξηράς στην Ιουδαία. Οι Δαναοί με πλοία και με αρχηγό το Δαναό (απ' όπου και Δαναοί) μέσω Ρόδου πάνε στο Άργος της Πελοποννήσου. Όταν έφτασαν εκεί ήρθαν σε σύγκρουση με τους κατοίκους του Άργους, που ήσαν Αχαιοί στη γενιά. Ωστόσο επειδή από τη μια ο βασιλιάς των Αργείων, που ονομάζονταν Γελάνωρ, δεν είχε γιο για διάδοχο και από την άλλη δεν επέδειχνε στρατιωτικές ικανότητες για νίκη των Αργείων, οι Αργείοι στο τέλος κάλεσαν το Δαναό αφενός για συνθηκολόγηση και αφετέρου να γίνει κοινός βασιλιάς. Αυτός είναι και ο λόγος που μετά στα Τρωικά οι Αργείοι (= οι Αχαιοί κάτοικοι του Άργους) ονομάζονταν και Αχαιοί και Δαναοί και Αργείοι και απ' αυτούς κατ' επέκταση και όλοι οι Έλληνες.

Οι Φοίνικες (που, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο Α -2, κατάγονταν από την Ερυθρά θάλασσα) με αρχηγό τον Αγήνορα πάνε στη Φοινίκη της Ασίας (τη χώρα απέναντι από την Κύπρο και όπου οι πόλεις Τύρος, Σιδών κ.α.), εξ ου και η ονομασία Φοίνικες. Από εκεί μετά αφενός οι Κρήτες έκλεψαν την Ευρώπη, τη μάνα του Μίνωα και αφετέρου ένα μέρος και με αρχηγό τον Κάδμο, απ' όπου και Καδμείοι, πέρασε σε πολλά ελληνικά νησιά στο Αιγαίο, καθώς και στην Βοιωτία της Ελλάδας όπου έκτισαν την Καδμεία ή Θήβα της Ελλάδας. Η πόλη αυτή ονομάστηκε Καδμεία από το όνομα του Κάδμου και Θήβα από το όνομα της πατρίδας του Κάδμου, τις Θήβες της Αιγύπτου.

Σύμφωνα με το Πάριο χρονικό, κάτι που πιστοποιείται από τα λεγόμενα του Ισοκράτη, Πλάτωνα, Θουκυδίδη κ.α. οι Δαναοί με το Δαναό έφτασαν στην Πελοπόννησο το έτος 1511 π.Χ. και ο Κάδμος στη Βοιωτία το έτος 1519 π.Χ. Οι Δαναοί έλαβαν μέρος στον Τρωικό πόλεμο (έγινε το έτος 1218 - 1209 π.Χ). Αντίθετα οι Καδμείοι ή Θηβαίοι δεν έλαβαν μέρος στον Τρωικό πόλεμο και κατά τα Περσικά μήδισαν, επειδή ήσαν βαρβαρικής καταγωγής, καθώς λέει ο Ηρόδοτος.

«Την παλιά εποχή ξέσπασε λοιμώδης ασθένεια στην Αίγυπτο και οι ντόπιοι την απέδωσαν στους ασεβείς αλλόφυλους. Προ αυτού

μερικοί από αυτούς συσπειρώθηκαν και ήρθαν στην Ελλάδα. Αρχηγοί τους ήσαν ο Κάδμος και ο Δαναός. Οι υπόλοιποι πήγαν στην Ιουδαία, που τότε ήταν ακατοίκητη, και των οποίων επικεφαλής ήταν ο επονομαζόμενος Μωυσής, ένας άνδρας με φρόνηση και ανδρεία». (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος Μ, Απόσπασμα 3)

«Λένε επίσης οι Αιγύπτιοι πως και οι άποικοι που έφυγαν μαζί με το Δαναό από την Αίγυπτο εγκαταστάθηκαν στην αρχαιότερη σχεδόν ελληνική πόλη, στο Άργος και πως οι λαοί των Κόλχων στον Πόντο και την Ιουδαίων μεταξύ Αραβίας και Συρίας ιδρύθηκαν ως αποικίες από ανθρώπους που έφυγαν από εκεί..... ο Κάδμος ήταν από τις Θήβες της Αιγύπτου και μαζί με τα άλλα παιδιά γέννησε και τη Σεμέλη. Στα κατοπινά χρόνια, ο Ορφέας, που απόκτησε μεγάλη φήμη ανάμεσα στους Έλληνες για τη μουσική, τις τελετές και τα θεολογικά ζητήματα, φιλοξενήθηκε από τους απογόνους του Κάδμου και δέχτηκε εξαιρετικές τιμές στις Θήβες». (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 1, 23-24 και 28-29)

«Ο Εκαταίος ο Μιλήσιος λέει ότι η Πελοπόννησο πριν από τους Έλληνες την κατοίκησαν βάρβαροι. Εξάλλου, ολόκληρη σχεδόν η Ελλάδα κατοικία βαρβάρων υπήρξε, στους παλιούς καιρούς, έτσι λογάριζαν όσοι μνημονεύουν αυτά τα πράγματα, γιατί **ο Πέλοπας** έφερε ένα λαό από τη Φρυγία στη χώρα που απ' αυτόν ονομάστηκε Πελοπόννησος, κι **ο Δαναός** από την Αίγυπτο, κι **οι Δρύονες, οι Καύκωνες κι οι Πελασγοί κι οι Λέλεγες** και άλλοι τέτοιοι λαοί μοίρασαν τους τόπους πάνω και κάτω από τον ισθμό. Γιατί την Αττική κατέλαβαν Θράκες που ήρθαν με τον **Εύμολπο**, τη Δαυλίδα της Φωκίδας **ο Τηρεύς**, την Καδμεία οι Φοίνικες που ήρθαν με **τον Κάδμο**, και την ίδια τη Βοιωτία κατέκτησαν οι **Αονες, οι Τέμμικες και οι Ύαντες**, ως και Πίνδαρος φησίν. Ην ότε υας Βοιωτιον ένεπον. Και από των ονομάτων δε ενίων το βάρβαρον εμφανίζεται, Κέκρωψ, και Κόδρος, και Αίκλος, και Κόθος, και Δρύμας, και Κρίνακος. Οι δε Θράκες, και Ιλλυριοί, και Ηπειρώται, και μέχρι νυν εν πλευραίς εισίν. ΄Τοισι μέντοι μάλλον πρότερον, ή νυν, όπου γε και της εν τω παρόντι Ελλάδος αναντιλέκτως ούσης..» (Στράβων 7, 321).

Σημειώνεται ότι:

1) Ο Ηρόδοτος (Α 2) αναφέρει ότι οι Φοίνικες είχαν αφετηρία την Ερυθρά θάλασσα, πρβ: «Οι λόγιοι των Περσών βρίσκουν του Φοίνικες αίτιους της έχθρας μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων. Λένε δηλαδή πως αυτοί, φτασμένοι από τη θάλασσα που ονομάζεται Ερυθρά σε τούτη εδώ τη θάλασσα, αφού κατοίκησαν το χώρο που και τώρα κατοικούν, άρχισαν αμέσως μακρινά ταξίδια, μεταφέροντας εμπορεύματα αιγυπτιακά και ασσυριακά, να πιάνουν και σε άλλα λιμάνια και προπαντός στο Άργος...» (Ηρόδοτος Α, 2).

2) Ο Ηρόδοτος (Β, 49-50 και Β, 91) αναφέρει ότι οι Χεμμίτες (οι κάτοικοι της μεγαλούπολης Χεμμίς που βρισκόταν στο Θηβαϊκό νομό της Αιγύπτου) του είχαν πει ότι ο γιος της Δανάης Περσέας είχε επισκεφτεί τη χώρα τους, γιατί ο Δαναός και ο Λυγκέας που πήγαν στην Ελλάδα ήταν από τη πόλη τους, καθώς και ότι είδε να

οργανώνουν γυμνικούς αγώνες και να έχουν μόνο μια γυναίκα όπως και οι Έλληνες. Αναφέρει επίσης ότι ο Κάδμος ο Τύριος με τους συντρόφους του ήρθε από τη Φοινίκη στη περιοχή που τώρα ονομάζεται Βοιωτία.

4. ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΒΟΙΩΤΩΝ

Το 550-520 π.Χ. περίπου, οι πόλεις της Βοιωτίας: Αλιάρτο, Κορώνη, Θεσπιές, Πλαταιείς και Τανάγρα ενώθηκαν σε μία ομοσπονδία που ονομάστηκε Κοινό των Βοιωτών και στο οποίο ηγεμονική θέση κατείχε η Θήβα. Οι Βοιωτοί εκπροσωπούσαν στο Αμφικτυονικό συνέδριο των Δελφών με δύο ψήφους.

Το 506 π.Χ. οι Θηβαίοι επιχειρήσαν να επιβάλλουν την κυριαρχία τους στις Πλαταιές τις οποίες υπερασπίστηκαν οι Αθηναίοι με αποτέλεσμα η πόλη να διατηρήσει την ανεξαρτησία της. Οι Πλαταιείς τότε αποχώρησαν από το Κοινό των Βοιωτών και έγιναν σύμμαχοι των Αθηναίων.

5. Η ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΗΛΘΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΙ ΔΑΝΑΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΔΜΕΙΟΙ Ή ΘΗΒΑΙΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ

Οι Αθηναίοι συγγραφείς Πλάτωνας (Μενέξενος) και Ισοκράτης (Πανηγυρικός, Παναθηναϊκός κ.α.) αναφέρουν ότι οι Πέλοπες, οι Καδμείοι ή Θηβαίοι και οι Δαναοί είχαν έρθει στην Ελλάδα, επειδή δεινοπαθούσαν στους τόπους τους. Αναφέρουν επίσης ότι αναμείχθηκαν με τους ντόπιους (οι Καδμείοι με τους Βιωτούς και οι Δαναοί στην αρχή με τους Αργείους και μετά από τους Σπαρτιάτες) και γι αυτό μόνο οι Αθηναίοι ήσαν γνήσιοι και καθαρόαιμοι Έλληνες, πρβ:

«Ως προς τους άλλους διαψεύστηκε, αφού συμφώνησαν στην παράδοση, συνήψαν συνθήκες και ορκίστηκαν οι Κορίνθιοι, οι Αργεῖοι και οι Βοιωτοί και οι άλλοι σύμμαχοι, ότι θα παρέδιδαν τους Έλληνες της ηπείρου, αν τους έδιναν χρήματα ο βασιλιάς (των Περσών). Μόνοι εμείς δεν τολμήσαμε ούτε Έλληνες να παραδώσουμε ούτε όρκους (προδοσίας ή υποταγής) να κάνουμε. Γιατί είναι τόσο ευγενικό, ελεύθερο και σταθερό το φρόνημα της πόλης μας και φυσικά εχθρική προς τους βάρβαρους, επειδή είμαστε γνήσιοι Έλληνες και ανόθευτοι από τους βάρβαρους. Άλλωστε δε συγκατοικούν με μας ούτε Πέλοπες, ούτε Κάδμοι ούτε Δαναοί, ούτε Αιγύπτιοι αλλά βάσει του νόμου Έλληνες και χωρίς βαρβαρικές προσμείξεις, γεγονός από το οποίο δημιουργήθηκε στην πόλη μας το μίσος για τις ξένες φυλές...». (Πλάτων, Μενέξενος, 245c-d)

«Η εκστρατεία στην Τροία από τον Αγαμέμνονα ήταν πράξη ωφελιμότητα για τους Έλληνες, για να μην υποστεί η Ελλάδα από τους βάρβαρους δεινά παρόμοια με κείνα που υπέστη παλαιότερα κατά την κατάληψη όλης της Πελοποννήσου από τον Πέλοπα, του Άργου από το Δαναό και της Θήβας από τον Κάδμο (Ισοκράτους Παναθηναϊκός 79-80),

«Εξαιτίας αυτών (της εκστρατείας των Ελλήνων στην Τροία) επήλθε τόσο μεγάλη μεταβολή, ώστε ενώ προηγουμένως οι βάρβαροι, που ζούσαν δυστυχισμένοι στους τόπους τους, και ο Δαναός, αφού έφυγε από την Αίγυπτο, κατέλαβε το Άργος, ο Κάδμος ο Σιδώνιος έγινε βασιλιάς της Θήβας, οι Κάρες αποίκησαν τα νησιά και ο Πέλοπας κυριεύσε την Πελοπόννησο οι μετά από αυτού του πολέμου, το γένος μας γνώρισε τόση ακμή ώστε κατάφερε να αφαιρέσει από τους βάρβαρους μεγάλες πόλεις και τεράστιες εδαφικές εκτάσεις» (Ισοκράτης Ελένης εγκώμιο 68 – 69)

6. ΑΠΑΓΩΓΗ ΕΥΡΩΠΗΣ, Ο ΚΑΔΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΗΛΘΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΙ ΔΑΝΑΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΔΜΕΙΟΙ Ή ΘΗΒΑΙΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία (Απολλόδωρος κ.α.):

1. Ο Κάδμος ήταν γιος του Αγήνορα και της Τηλεφάσσης, βασιλικής οικογένειας της Φοινίκης ο οποίος, ύστερα από εντολή του πατέρα του αναχώρησε από τη Φοινίκη με στρατό για την Ελλάδα και άλλα μέρη προς αναζήτησή της αδελφής του, της Ευρώπης, που την είχε κλέψει ο Δίας. Ψάχνοντας της αδελφή του διήλθε από την Κρήτη, τη Ρόδο, τη Θάσο, τη Θράκη και κατέληξε στη Βοιωτία. Και επειδή δεν την έβρισκε και δεν ήθελε να γυρίσει πίσω χωρίς αυτή, πήγε στους Δελφούς και ρώτησε το Μαντείο τι να κάνει και κείνο του έδωσε χρησμό να σταματήσει το ψάξιμο και να ακολουθήσει μια αγελάδα κι όπου εκείνη θα σταματούσε, εκείνος να ιδρύει μια νέα πόλη. Έτσι ιδρύθηκε από τον Κάδμο η πόλη των Θηβών, όπου έμεινε με τους συντρόφους του.

Όταν έφτασε ο Κάδμος στη περιοχή που θα έκτιζε τη Θήβα, με τη βοήθεια της θεάς Αθηνάς, σκότωσε ένα δράκοντα, απόγονο του Άρη, που φύλασσε την πηγή του θεού· γι' αυτό το λόγο και τιμωρήθηκε σε οκταετή δουλεία. Μετά την παρέλευση των οχτώ χρόνων, ο Άρης όχι μόνο συγχώρησε τον Κάδμο, αλλά του έδωσε για γυναίκα του την κόρη του, Αρμονία. Μετά από συμβουλή της Αθηνάς, ο Κάδμος έσπειρε τα δόντια του Δράκου στη γη και απ' αυτά εξήλθαν οι Σπαρτοί, οι οποίοι ήταν οπλισμένοι και οργισμένοι. Ο Κάδμος για να τους νικήσει τους έριχνε πέτρες, ενώ αυτοί νόμιζαν ότι οι πέτρες προέρχονταν από τους ίδιους, έτσι συνεπλάκησαν και αλληλοσκοτώθηκαν. Απ' αυτούς επέζησαν μόνο πέντε (Εχίονας, Ουδαίος, Πέλωρος, Υπερήνωρας, Χθόνιος), που μαζί με τον Κάδμο ίδρυσαν τη Θήβα. Ο Κάδμος στη Θήβα νυμφεύτηκε την Αρμονία, κόρη του Άρη και της Αφροδίτης, με την οποία μετέβηκε στην Ιλλυρία.

Ο Κάδμος είχε αδέρφια το Φοίνικα, τον Κίλικα και την Ευρώπη και παιδιά του την Αγαύη, την Αυτονόη, την Ινώ, τον Πολύδωρο και τη Σεμέλη. Όταν πέθανε ο Κάδμος τον διαδέχθηκε ο Πολύδωρος. Γιος του Πολύδωρα ήταν ο Λάβδακος και κείνου ο Λάιος και κείνου ο Οιδίποδας. Ο Οιδίποδας ήταν αυτός που σκότωσε το

Λάιο, χωρίς να γνωρίζει ότι ήταν πατέρας του. Η βασίλισσα Ιοκάστη, γυναίκα του Λαίου και μητέρα του Οιδίποδα, αγνοώντας τη συγγενειά της με τον Οιδίποδα, παντρεύτηκε το γιο της, αφού διαδόθηκε πως ο Λάιος είχε σκοτωθεί από ληστές και ο Οιδίποδας είχε γίνει κάτι σαν τοπικός ήρωας. Μαζί απέκτησαν την Αντιγόνη, τον Ετεοκλή, την Ισμήνη και τον Πολυνείκη, παιδιά και αδέρφια συνάμα του Οιδίποδα.

2. Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία (Απολλόδωρος κ.α.) ο Δαναός ήταν διδυμος αδελφός του Αίγυπτου, παιδιά του Βήλου, αδελφού του Αγήνορα, πατέρα του Κάδμου. Ο Δαναός είχε 50 κόρες και ο Αίγυπτος 50 γιούς και ο λόγος για τον οποίο ήρθε από την Αίγυπτο στην Ελλάδα ήταν το ότι μάλωσε με τον αδελφό του για τη βασιλεία και έχασε ή επειδή μάλωσαν σχετικά με τους γάμους μεταξύ των παιδιών τους. Απόγονοι του Δαναού ήταν ο Ακρίσιος και η κόρη του Δανάη που σμίγοντας μ' αυτήν ο Δίας γέννησε τον Περσέα. Ο Περσέας με την Ανδρομέδα μετά γέννησαν τον Ηλεκτρυόνα, που παντρεύτηκε η Ευρυδίκη του Πέλοπα και γέννησε την Αλκμήνη, με την οποία μετά Δίας έκανε τον Ηρακλή και σχηματίστηκε το γένος των Ηρακλειδών.

7. Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΑΣΤΕΡΙΟ ΚΛΕΡΥΕΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ - ΜΙΝΩΑΣ

Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο (Α1 – 4) και καθώς του είπαν λέει οι λόγοι των Περσών:

Α) Ένας Έλληνας βασιλιάς από την Κρήτη (υπονοεί το βασιλιά των Δωριέων της Κρήτης Αστέριο, γιο του Τέκταμου και εγγονό του Δώρου του Έλληνα) απήγαγε την από τη Φοινίκη την κόρη του βασιλιά Αγήνορα, την Ευρώπη και την πήγε στην Κρήτη, κάτι που ήταν μια από τις αιτίες που έγινε ο Τρωικός πόλεμος. Όταν πέθανε ο βασιλιάς αυτός, τα παιδιά του, ο Μίνωας και ο Σαρπηδόνας φιλονίκησαν για το ποιος θα γίνει βασιλιάς. Επικράτησε ο Μίνωας και ο Σαρπηδόνας κυνηγημένος από το Μίνωα κατέληξε με τους συντρόφους του στη Μικρά Ασία όπου έκτισε τη Μίλητο σε ανάμνηση της κρητικής πόλης Μίλατος.

Β) Η έχθρα μεταξύ Ελλήνων και Βαρβάρων ξεκίνησε από τις εκατέρωθεν αρπαγές γυναικών (= την αρπαγή της Ελληνίδας Ιώ από τους Φοίνικες, της Φοινικιάς Ευρώπης από τους Έλληνες Κρήτες, της Μήδειας των Κόλχων από τους Έλληνες και της Ελληνίδας Ελένης από τους Τρώες) κ.α., μόνο που οι Έλληνες έδωσαν πολύ σημασία σ' αυτές τις αρπαγές και κυρίως της Ελένης και καταστρέψανε την Τροία, ενώ δεν έπρεπε, γιατί οι γυναίκες αυτές το ήθελαν.

Γ) Τα έθνη που κατοικούν στην Ασία (Τρώες, Κάρες, Φοίνικες κ.α.), οι Πέρσες τα θεωρούν δικά τους, ενώ την Ευρώπη και τους Έλληνες (οι πόλεις-κράτη: Αθήνα, Σπάρτη κλπ) κάτι ξεχωριστό και στην άλωση του Ιλίου βρίσκουν τα αίτια έχθρας τους προς τους Έλληνες και γι αυτό τώρα οι βάρβαροι (Πέρσες, Μήδοι, Φοίνικες κλπ) στρέφονται εναντίον της Ελλάδας (μιλά για τους Περσικούς Πολέμους με Ξέρξη κ.τ.λ.), πρβ (μετάφραση Δ.Ν. Μαρωνίτη):

«Οι γραμματισμένοι Πέρσες («Περσέων λόγιοι») βρίσκουν τους Φοινίκες αίτιους έχθρας' λεν δηλαδή πως αυτοί, φτασμένοι από τη θάλασσα που ονομάζεται Ερυθρά σε τούτη εδώ τη θάλασσα, αφού κατοίκησαν το χώρο που και τώρα κατοικούν, άρχισαν αμέσως μακρινά ταξίδια, μεταφέροντας εμπορεύματα αιγυπτιακά και ασσυριακά, να πιάνουν και άλλα λιμάνια και προπαντός στο Άργος. Το Άργος εκείνα τα χρόνια σε όλα ξεχώριζε ανάμεσα στις πόλεις της χώρας που τώρα ονομάζεται Ελλάδα»..... Έτσι διηγούνται οι Πέρσες πως η Ιώ έφτασε στην Αίγυπτο, όχι όπως οι Έλληνες, και πως αυτό έγινε η αρχή για τα αδικήματα που ακολουθήθηκαν. Μετά από αυτά, λένε οι Πέρσες,, κάποιοι από τους Έλληνες, γιατί δεν ξέρουν να πουν το όνομά τους, πάτησα πόδι στην Τύρο της Φοινίκης και άρπαξαν τη θυγατέρα του βασιλιά την Ευρώπη. Μπορεί να ήταν Κρήτες. Πως έτσι έγιναν ίσα κι ίσα, όμως μετά Έλληνες έγιναν αίτιοι της δεύτερης αδικίας. Γιατί μ' ένα μακρύ καράβι ανέβηκαν τον Φάση ποταμό στην Αία της Κολχίδας, κι από εκεί πήγαν και πήραν την θυγατέρα του βασιλιά τη Μήδεια.... Στην επόμενη γενιά ύστερα από αυτά, λένε πως ο Αλέξανδρος που τα έμαθε και ήθελε να αποκτήσει γυναίκα από την Ελλάδα με αρπαγή, γνωρίζοντας ότι δεν θα δώσει λόγο, αφού και οι Έλληνες δεν έδωσαν, άρπαξε την Ελένη... Αυτοί οι Ασιάτες, λεν οι Πέρσες, όταν τους άρπαξαν γυναίκες, δεν το πήραν στα σοβαρά, ενώ οι Έλληνες για μια γυναίκα Σπαρτιάτισσα ξεσήκωσαν ολόκληρη εκστρατεία, ήρθαν στην Ασία και αφάνισαν τη δύναμη του Πρίαμου. Πως από τότε πια θεωρούν ότι οι Έλληνες τους είναι εχθροί. Γιατί την Ασία και τα βάρβαρα έθνη που την κατοικούν, οι Πέρσες τα θεωρούν δικά τους, ενώ την Ευρώπη και τους Έλληνες τα έβλεπαν πάντα σαν κάτι ξεχωριστό. Έτσι λεν οι Πέρσες πως έγιναν τα πράγματα και στην άλωση της Ιλίου (Τροίας) βρίσκουν την αιτία έχθρας τους προς τους Έλληνες..... (Ηρόδοτος Α,, 1- 4)»

8. Ο ΜΙΝΩΑΣ ΔΙΩΧΝΕΙ ΤΟΥΣ ΦΟΙΝΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ

(Ο ΜΙΝΩΑΣ ΣΥΓΚΡΟΤΕΙ ΠΡΩΤΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΚΑΙ Μ' ΑΥΤΟ ΔΙΩΧΝΕΙ ΤΟΥΣ ΦΟΙΝΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΚΑΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΘΑΛΑΣΣΟΚΡΑΤΟΡΑΣ, ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΗΤΑΝ ΚΑΙ Η ΑΙΤΙΑ Η ΕΛΛΑΔΑ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΕΙ ΣΤΑ ΤΡΩΙΚΑ.)

Το πάριο χρονικό και οι αρχαίοι συγγραφείς: Θουκυδίδης (Α 2 – 9), Ισοκράτης (Παναθηναϊκός), Στράβων (βιβλος 5 και 10), Διόδωρος (Ιστορική βιβλιοθήκη), Ηρόδοτος (Α) κ.α. αναφέρουν ότι στην Κρήτη αρχικά ζούσαν οι καλούμενοι Ετεοκρήτες (ή άλλως Ιδαίοι Δάκτυλοι ή Κουρήτες). Μετά τον κατακλισμό του Δευκαλίωνα και επί βασιλιά Κρηθέα των Ετεοκρητών, έφυγαν κάποιες φυλές των Δωριέων, των Αχαιών και των Πελασγών από τη Θεσσαλία με αρχηγό τον Τέκταμο (γιο του Δώρου του Έλληνα και παππού του Μίνωα) και πήγαν στην Κρήτη, επειδή αυτή είχε πάθει μερική ερημωση.

Γιος του Τέκταμου ήταν ο Αστεριος, ο οποίος έκλεψε από τη Φοινίκη την πριγκίπισσα Ευρώπη και έκανε το Μίνωα, το Ραδάμανθυ και τον Σαρπηδόνα.

Όταν πέθανε ο Αστεριος, βασιλιάς των Δωριέων Κρήτης έγινε ο Μίνωας (βασίλευε το έτος 1470 π.Χ., σύμφωνα με το Πάριο Χρονικό), ο οποίος ένωσε σε ενιαίο σύνολο όλες τις φυλές της Κρήτης (Ετεοκρήτες, Κύδωνες, Αχαιούς, Δωριείς και Πελασγούς) με πρωτόγνωρους για την εποχή θεσμούς (σύνταγμα, βουλευτές, κοινό ηγεμόνα, κράτος πρόνοιας, γραπτούς νόμους κλπ), δημιουργώντας έτσι την περίφημη Πολιτεία των Κρητών, τον πρώτο αξιόλογο πολιτισμό στον κόσμο, το Μινωικό.

Παράλληλα ο Μίνωας ενίσχυσε τα γράμματα και επίσης συγκρότησε για πρώτη φορά στο κόσμο πολεμικό ναυτικό και μ' αυτό έδιωξε τους πειρατές και τους ληστές Κάρες και Φοινίκες που είχαν καταλάβει τα νησιά του Αιγαίου, με συνέπεια ο ίδιος να γίνει ο πρώτος στον κόσμο θαλασσοκράτορας, αλλά και να ελευθερωθούν οι θαλάσσιοι διάδρομοι και έτσι οι Έλληνες να μπορέσουν να επικοινωνήσουν, να ασχοληθούν με ναυτικές εργασίες και να πλουτίσουν, να κτίσουν μόνιμες πόλεις κλπ και έτσι να επικρατήσουν μετά στον Τρωικό Πόλεμο. Την περίφημη Κρητική πολιτεία αντέγραψαν στη συνέχεια όλοι οι Έλληνες (πρώτοι οι Σπαρτιάτες με το Λυκούργο, μετά οι Αθηναίοι με το Σόλωνα) και οι Ρωμαίοι και έτσι εκπολιτίστηκαν και αυτοί και γι αυτό όλοι αυτοί εξυμνούν το Μίνωα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΠΕΛΑΣΓΙΚΗ ΚΑΙ ΦΟΙΝΙΚΙΚΗ

ΓΡΑΦΗ

& ΤΟ ΦΟΙΝΙΚΙΚΟ ΨΕΜΑ

1. Η ΠΕΛΑΣΓΟΙ ΚΑΙ Η ΠΕΛΑΣΓΙΚΗ (ΓΡΑΜΜΙΚΗ) ΓΡΑΦΗ

Α. ΟΙ ΠΕΛΑΣΓΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΘΝΟΣ

Σύμφωνα με το Πάριο Χρονικό και τους Ηρόδοτο (Α, 2 και Α 57- 58), Εκαταίο Μιλήσιο (Στράβων 7, 321), Θουκυδίδη (Α, 3 -9), Πλάτων (Μενεξενος), Πausανία (Βοιωτικά 5, 1 - 10), Διόδωρο (βίβλος Μ, Απόσπασμα 3), Απολλόδωρος (Ιστορική βιβλιοθήκη) κ.α. αρχικά στην Ελλάδα δεν υπήρχαν μόνιμοι κάτοικοι ούτε και Έλληνες και βάρβαροι παρά πάρα μόνο διάφορα βάρβαρα φύλλα με πολυπληθέστερο τους Πελασγούς, τα οποία ζούσαν μεταναστευτικά, επειδή δεν έχει ακόμη επινοηθεί η γεωργία. Από τα φύλλα αυτά αυτόχθονες θεωρούνταν οι Πελασγοί (απόγονοι των οποίων ήσαν οι Δωριείς, οι Αχαιοί, οι Ίωνες και οι Αιολείς = οι πρώτοι Έλληνες) και επήλυδες (μετανάστες) οι Καδμείοι ή Θηβαίοι (είχαν καταγωγή από Αίγυπτο - Ερυθρά θάλασσα), οι Δαναοί (καταγωγή από Αίγυπτο - Κασπία), οι Πέλοπες (καταγωγή από Φρυγία Μ. Ασίας) κ.α. Στη συνέχεια αποκόπηκαν πρώτα οι Δωριείς (= οι μετέπειτα Σπαρτιάτες και οι Μακεδόνες) από τους Πελασγούς και αποτέλεσαν ξέχωρο έθνος, το Ελληνικό και μετά προσχώρησαν σ' αυτό όλοι οι Πελασγοί (δηλαδή και οι Ίωνες ή Αθηναίοι, οι Αιολείς ή Θεσσαλοί κ.α.), καθώς και πολλοί άλλοι βάρβαροι: οι Καδμείοι ή Θηβαίοι, οι Δαναοί, οι Πέλοπες κ.α..

«Το Ελληνικό έθνος αφότου φάνηκε, την ίδια πάντα γλώσσα μιλά - αυτό είναι η πεποίθησή μου, αφότου όμως ξέκοψε από το Πελασγικό, αδύνατο τότε και στην αρχή και μικρό, αυξήθηκε ύστερα και πλήθαινε σε έθνη, καθώς προσχώρησαν σ' αυτό κυρίως οι Πελασγοί, αλλά και πάρα πολλά άλλα βαρβαρικά φύλα. ...» (Ηρόδοτος Α, 57- 58)

Β. Η ΠΕΛΑΣΓΙΚΗ Ή ΑΛΛΩΣ ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Διόδωρος Σικελιώτης (3,67, 5 - 57 και 5, 75) επικαλούμενος έναν αρχαιότερό του ιστορικό, τον Διονύσιο Σκυτέα, αναφέρει ότι στην Ελλάδα πριν από τη σημερινή ελληνική γραφή υπήρχε μια άλλη γραφή, η Πελασγική, άρα η γραφή αυτή είναι εκείνη που Έβανς ονομάζει «Γραμμική Γραφή Α και Β'». Ο Διόδωρος αναφέρει επίσης ότι οι Φοίνικες δεν είναι αυτοί που εφεύραν τα γράμματα, όπως

ισχυρίζονται κάποιοι, αλλά οι Πελασγοί (= η μεγαλύτερη φυλή από αυτές που αποτελέστηκε το ελληνικό έθνος, βλέπε Ηρόδοτος Α 57) και γι αυτό και ονομάζονται πελασγικά γράμματα. Οι Φοίνικες απλώς άλλαξαν το σχήμα τους και, καθώς η πλειοψηφία των ανθρώπων χρησιμοποίησε αυτό το είδος των γραμμάτων, γι αυτό τους δόθηκε η ονομασία Φοινικικά.

«... Στους Έλληνες λέγεται ότι πρώτος ανακάλυψε τους ρυθμούς και το τραγούδι ο Λίνος και όταν ο Κάδμος έφερε από τη Φοινίκη τα λεγόμενα γράμματα, πρώτος αυτός μετέφερε στην Ελληνική γλώσσα, όρισε την ονομασία του καθενός και χάραξε το σχήμα τους. Γενικώς όλα μαζί τα γράμματα ονομάστηκαν Φοινικικά, επειδή μεταφέρθηκαν στους Έλληνες από τους Φοίνικες, ειδικά όμως, επειδή πρώτοι οι Πελασγοί χρησιμοποίησαν τους φερόμενους χαρακτήρες προσαγορεύτηκαν Πελασγικά..... Ο Λίνος, λοιπόν, λένε πως συνέταξε με Πελασγικά γράμματα αφήγημα με τις πράξεις του πρώτου Διόνυσου και τους λοιπούς μύθους και το άφησε στα απομνημονεύματά του. Με τον ίδιο τρόπο χρησιμοποίησαν τα Πελασγικά γράμματα ο Ορφείας και ο Προναπίδης, που ήταν δάσκαλος του Ομήρου και εμπνευσμένος τραγουδοποιός. Το ίδιο και ο Θυμοίτης.... (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 3, 67)

«...Στις Μούσες, δόθηκε από τον πατέρα τους, η ανακάλυψη των γραμμάτων και η σύνθεση των επών, η λεγόμενη ποιητική. Σε εκείνους που λένε πως οι Σύριοι είναι οι εφευρέτες των γραμμάτων, πως οι Φοίνικες τα έμαθαν από εκείνους και τα παρέδωσαν στους Έλληνες και πως αυτοί οι Φοίνικες ήταν εκείνοι που έπλευσαν με τον Κάδμο στην Ευρώπη και πως γι αυτό οι Έλληνες ονομάζουν τα γράμματα Φοινικικά, απαντούν πως οι Φοίνικες δεν ήταν οι αρχικοί εφευρέτες και πως το μόνο που έκαναν ήταν να αλλάξουν τη μορφή των γραμμάτων και, καθώς η πλειοψηφία των ανθρώπων χρησιμοποίησε αυτό το είδος των γραμμάτων, γι αυτό τους δόθηκε η παραπάνω ονομασία (φασίν τους Φοίνικας ουκ εξ αρχής ευρείν, αλλά τους τύπους των γραμμάτων μεταθείναι μόνον).... (Διόδωρος, Σικελιώτης, βίβλος 5, 74).

«... Οι Ηλιάδες (= οι αρχαίοι κάτοικοι της Ρόδου) αναδείχθηκαν ανώτεροι από όλους στη μόρφωση και κυρίως στην αστρονομική. Εισηγήθηκαν πολλά σχετικά με τη ναυτιλία και όρισαν τον χωρισμό της ημέρας σε ώρες..... Ο (Ρόδιος) Ακτίς βάζοντας πλώρη για την Αίγυπτο ίδρυσε εκεί τη λεγόμενη Ηλιούπολη, δίνοντας το όνομα του πατέρα του (Ήλιου). Από αυτόν έμαθαν αργότερα οι Αιγύπτιοι τα θεωρήματα της αστρονομίας. Όταν, όμως, έγινε ο κατακλυσμός στην Ελλάδα, από τις βροχοπτώσεις χάθηκαν οι περισσότεροι άνθρωποι. Μαζί με εκείνα συνέβηκε να καταστραφούν και τα γραπτά μνημεία και γι αυτή την αιτία, οι Αιγύπτιοι, βρίσκοντας την ευκαιρία, ιδιοποιήθηκαν όλα τα περί αστρονομίας και επειδή, λόγω της άγνοιάς τους, οι Έλληνες δεν μπορούσαν πλέον να επικαλεστούν τις γραπτές μαρτυρίες, ενισχύθηκε η άποψη ότι πρώτοι οι Αιγύπτιοι ανακάλυψαν τα άστρα. Με τον ίδιο τρόπο, μολονότι οι Αθηναίοι ίδρυσαν πόλη στην Αίγυπτο, που την ονόμαζαν Σαίνας, το γεγονός ξεχάστηκε λόγω του κατακλυσμού. Γι αυτές, λοιπόν, τις αιτίες πολλές γενιές αργότερα ο

Κάδμος του Αγήνορα θεωρήθηκε ότι πρώτος αυτός έφερε τα γράμματα από τη Φοινίκη στην Ελλάδα και από τον καιρό του Κάδμου και στο εξής πίστευαν για τους Έλληνες πως έκαναν πάντα συμπληρωματικές ανακαλύψεις στην επιστήμη των γραμμάτων, καθώς ένα είδος καθολικής άγνοιας κατείχε τους Έλληνες.....» (Διόδωρος Σικελιώτης, βίβλος 5, 57)

Η Πελασγική (Γραμμική) Γραφή πρέπει να καταργήθηκε μετά το 1200 π.Χ. (δηλαδή κάπου μεταξύ Τρωικού πολέμου και καθόδου Δωριέων), αφού μετά την εποχή αυτή δεν έχουν βρεθεί επιγραφές γραμμένες με τη γραφή αυτή και για τη σημερινή Ελληνική Γραφή έχουμε βρει πινακίδες που είχαν γραφτεί ήδη από τον 9ο αι. π.Χ. Επιγραφές με Πελασγική (Γραμμική) Γραφή έχουν ανακαλυφθεί στην Κρήτη, Μυκήνες, Θήβα, Τίρυνθα, Ορχομενό κ.ά., άρα στην περιοχή των καλούμενων Αχαιών, άρα η γραμμική γραφή είναι ελληνική, των καλούμενων Αχαιών ή Πανελλήνων.

Σύμφωνα με τον Εβανς η Γραμμική Γραφή διακρίνεται σε δυο βασικούς τύπους. Τη Γραμμική Α, που χρονολογείται από το 1700-1500 π.Χ. και δεν έχει ακόμη αποκρυπτογραφηθεί και τη Γραμμική Β', που χρονολογείται από το 1500 -1200 π.Χ. και έχει αποκρυπτογραφηθεί από το Μ. Ventris. Η αποκρυπτογράφιση έδειξε ότι οι πινακίδες της Γραμμικής Β' είναι σε ελληνική γλώσσα, καθώς και ότι η γραφή αυτή δεν ήταν όμοια παντού, αλλά κάπως διαφορετική σε κάθε πόλη-κράτος. Σύμφωνα με το Μ. Ventris (και τις παρατηρήσεις Chadwick και Α. Goger) η Πελασγική γραφή (Γραμμική Β') γραφόταν από δεξιά προς αριστερά και είχε 5 γράμματα για τα 5 φωνήεντα (= τα: α, ε, ο, ου, ι) και κάπου 88 συλλαβογράμματα, αυτά που βλέπουμε στο σχετικό πίνακα και από τα οποία μερικά είναι ακόμη ανερμήνευτα. Παράλληλα υπήρχαν και κάποια γράμματα για τις λέξεις που χρησιμοποιούνται πιο συχνά, κάτι ως γίνεται και σήμερα με τα: κ., δις, δρ, δρχ, κlg, &, %...("αγόρασα 10m ύφασμα προς 1000 \$").

Οι αρχαίες γραφές χρησιμοποιούσαν παράλληλα και κάποια συλλαβογράμματα, καθώς και λεξόγραμμα (ιδεογράμματα) για λόγους βραχυγραφίας, επειδή παλιά δεν ήταν εύκολο να βρεις γραφική ύλη, αλλά και να τη διαχειριστείς λόγω του ότι τότε δεν είχαμε χαρτί, αλλά πέτρινες ή πήλινες πλάκες άλλες (γραμμική, σφηνοειδή κ.α.). Για τον ίδιο λόγο κάποιες άλλες αρχαίες γραφές (Φοινικική, Εβραϊκή κ.α.) αντί για γράμματα για τα φωνήεντα χρησιμοποιούσαν σημεία, δηλαδή μικρές κουκίδες ή γραμμούλες, που έμπαιναν πάνω ή κάτω από τα σύμφωνα που είχαν φωνήεν και που πολλές φορές αυτό το παρέλειπαν, κάτι ως κάνουμε σήμερα στις λέξεις: π.Χ., π.χ. πρβ, κλπ.

2. ΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ, ΟΙ ΚΑΔΜΕΙΟΙ Ή ΘΗΒΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΦΟΙΝΙΚΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Το έτος 1255 πριν από το Διόγνητο (= το 1519 π.Χ.), σύμφωνα με το Πάριο Χρονικό και τους Παισανία (Βοιωτικά 5, 1 – 10), Ηρόδοτο (Α, 2), Διόδωρο (βίβλος Μ, Απόσπασμα 3), Απολλόδωρος

(Ιστορική βιβλιοθήκη Α, Β, Γ) κ.α., ήρθαν στην Ελλάδα, στην περιοχή Ωγυγία της Βοιωτίας, κάποιοι μετανάστες Φοίνικες με αρχηγό τον Κάδμο, εξ ου και η ονομασία Καδμείοι, και κτίζουν εκεί την πόλη Καδμεία ή Θήβα. Έτσι από το 1519 π.Χ. και μέχρι τουλάχιστον το 1200 π.Χ., όπως δείχνουν τα αρχαιολογικά ευρήματα, στην Ελλάδα υπάρχουνε δυο είδη γραφής, η Πελασγική ή άλλως γραμμική στις ελληνικές περιοχές (Κνωσό, Μυκήνες κ.α.) και η Φοινικική στην Καδμεία ή Θήβα.

Η Φοινικική Γραφή, όπως και η Εβραϊκή, έχει γράμματα μόνο για τα σύμφωνα. Για τα φωνήεντα χρησιμοποιεί μικρά σημάδια (κουκίδες και γραμμούλες), που μπαίνουν πάνω ή κάτω από τα σύμφωνα που έχουν φωνήεν, κάτι ως θα γράφαμε π.χ. στην ελληνική «Κ'Λ'» = ΚΑΛΙ» = ορθογραφικά ΚΑΛΗ ή ΚΑΛΟΙ. Αν μια λέξη αρχίζει από φωνήεν ή φωνήεντα, όπως π.χ. η λέξη Α-ΒΡΑΑΜ, ΙΕ-ΖΕΚΙΗΛ..., παίρνει στην αρχή της μια κάθετη γραμμή, που λέγεται ΑΛΕΦ, και πάνω από αυτή μπαίνουν τα ανάλογα σημεία των φωνηέντων. Αν μια λέξη έχει στο θέμα της μακρό φωνήεν (δυο συνεχόμενα αα, εε..), όπως π.χ. η λέξη ΑΒΡ-ΑΑ-Μ, μπαίνει εκεί ένα ανάλογο γράμμα που πάνω του μπαίνει το ανάλογο σημείο του φωνηέντος. Τα σημεία των φωνηέντων δεν φαίνονται σήμερα σε πολλές φοινικικές πινακίδες είτε γιατί τα έχει σβήσει ο χρόνος είτε γιατί έχουν παραληφθεί για λόγους συντομογραφίας, κάτι όπως γίνεται στην Ελληνική με τα: πρβ, π.Χ., π.χ., κλπ, κοκε, βλ.

Η Φοινικική γραφή δεν έχει κεφαλαία και μικρά γράμματα, δεν έχει ομόηχα γράμματα και ορθογραφικά σημεία (τονικό σημάδι, απόστροφος κλπ), άρα είναι μια πρωτόγονη φθογγική και μόνο γραφή.

Στη φοινικική γραφή οι λέξεις γράφονται σε γραμμές από δεξιά προς αριστερά, δηλαδή ίδια με την αιγυπτιακή και αντίθετα ως προς την ελληνική και στο φοινικικό αλφάβητο υπάρχουν γράμματα και για τα συμπλέγματα μπ, γκ/νκ, ντ, κς, καθώς και για τα μακρά δυο: αα, οο, ιι, που λέγονται μακρά φωνήεντα. Τα γράμματα στη φοινικική γραφή, όπως και στην αιγυπτιακή, έχουν το όνομα και το σχήμα ενός ζώου ή πράγματος, εκείνου που φανερώνουν οι πρότυπες λέξεις τους στο φοινικικό αλφάβητο: Alef = κεφαλή βοδιού, beth = οικία, gimel = καμήλα, daleth = θύρα, βαβ = καρφί, ζαγιν = όπλο, χεθ = περίβολος, τεθ = φράκτης, ιοντ = χείρα, καφ = παλάμη, λαμεντ = βούκεντρο (μαστίγιο), μεμ = ύδωρ, νουν = ιχθύς ή φίδι, αγιν = μάτι, πε = στόμα ρες = κεφάλι, σιμ = δόντι. Απλώς στη φοινικική γραφή τα γράμματα δεν είναι πιστές ή απλές εικόνες ζώων ή πραγμάτων, όπως συμβαίνει στην αιγυπτιακή γραφή, αλλά το γραμμικό ιδεογράφημά τους.

3. Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Μετά το 1200 π.Χ. (εποχή τρωικού πολέμου – Καθόδου Δωριέων), όπως φανερώνουν τα αρχαιολογικά ευρήματα, οι ελληνικές πόλεις - κράτη άρχισαν να καταργούν την Πελασγική (Γραμμική) Γραφή και να επινοούν καθιερώνουν μια νέα γραφή, τη σημερινή Αλφαβητική Ελληνική Γραφή, αφού οι πινακίδες που έχουν βρεθεί με

γραμματική γραφή χρονολογούνται μέχρι το 1200 π.Χ. και οι πινακίδες με το σημερινή γραφή ήδη από το 900 π.Χ.

Στη νέα ελληνική γραφή υπήρχαν και υπάρχουν γράμματα για όλους τους φθόγγους, σύμφωνα και φωνήεντα, καθώς και κάποια ομόηχα, τα: Υ = Ι = ΕΙ = Η...., που χρησιμοποιούνται με κανόνες για υπόδειξη της ετυμολογίας (μέρους λόγου, τύπου κλπ) των λέξεων, ώστε έτσι να έχουμε βοήθεια και στην κατανόησή τους και στη διάκριση των ομοήχων, πρβ π.χ.: ΚΑΛΗ & ΚΑΛΕΙ & ΚΑΛΟΙ, ΛΙΡΑ & ΛΥΡΑ.....

Η νέα (Αλφαβητική) Ελληνική Γραφή μέχρι να τελειοποιηθεί έφτασε και μέχρι των ημερών μας. Αρχικά δεν υπήρχε το αυτό αλφάβητο και οι αυτοί κανόνες χρήσης των ομόηχων γραμμάτων σε όλες τις ελληνικές φυλές, αλλά κάθε μια από αυτές είχε τα δικά της. Για παράδειγμα εκεί που οι Ίωνες έβαζαν το γράμμα Η αντί του Ι στον πληθυντικό των αρσενικών, οι άλλοι έβαζαν το ΕΙ: ΙΠΠΗΣ (Ιωνικά) = ΙΠΠΕΙΣ (δωρικά). Αλφάβητο Αττικής: Α = α, Λ = γ, L = λ, R = ρ, S = ι, I = ζ, ΟΥ = υ, Π = π... Αλφάβητο Γόρτυνας: Α = α, Γ = λ, Λ = γ, Ρ = ρ, S = ι, I = ζ, V = ου, C = π..

Τον 5^ο/4^ο αι. π.Χ. οι ελληνικές πόλεις-κράτη, μαζί σ' αυτές και η Θήβα, καταργούν τα φυλετικά τους αλφάβητα και καθιερώνουν κοινό με βάση το Ιωνικό και κοινούς κανόνες ορθογραφίας για τα ομόηχα γράμματα που επιλέγηκαν.

Επί Αλεξανδρινής περιόδου επινοήθηκαν τα ορθογραφικά σημεία (= τα πνεύματα, τα τονικά σημάδια, τα διαλυτικά κλπ), τα οποία αναμορφώθηκαν πριν από λίγα χρόνια από τους δημοτικιστές, οι οποίοι από τη μια κατάργησαν τα πνεύματα, την υπογεγραμμένη και τα τονικά σημεία και από την άλλη επινόησαν το μονοσημαδιακό σύστημα τονισμού .

Επί Βυζαντινής Περιόδου επινοήθηκαν τα Κεφαλαία και μικρά γράμματα: Α(α), Β(β), Γ(γ).... για διάκριση των προτάσεων μεταξύ τους, καθώς και των κυρίων ονομάτων από τα κοινά και τις κοινές λέξεις, πρβ π.χ. αγαθή & Αγαθή, κόκκινος & Κόκκινος...

Σημειώνεται επίσης ότι αρχικά στην ελληνική γραφή οι λέξεις γράφονταν χωρίς κενό μεταξύ τους και βουστροφηδόν. Μετά οι λέξεις γράφονταν από δεξιά προς αριστερά (δηλαδή αντίθετα με τη φοινικική) και με κενό μεταξύ των λέξεων. Επομένως η Ελληνική Γραφή δεν είναι δημιούργημα της στιγμής ή κάτι το ξενόφερτο, αλλά ένα διαχρονικό δημιούργημα των ανθρώπων των γραμμάτων της Ελλάδας.

4. Ο ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΦΟΙΝΙΚΙΚΟ ΨΕΜΑ

Ο Αισχύλος (Προμηθεύς 460) αναφέρει ότι σύμφωνα με την Ελληνική Μυθολογία τα γράμματα είναι έργο του Θεού του Προμηθέα: « (Ο Προμηθεύς) εξηυρον αυτοις γραμμάτων τε συνθέσεις», κάτι σωστό, γιατί ο θεός Προμηθέας είναι η θεία Πρόνοια, η Θεία Φώτιση του αρχαίου ελληνικού Πανθέου και η γλώσσα και τα

γράμματα (η γραφή) είναι αποτέλεσμα της γραμματικής και γλωσσικής ικανότητας που χάρισε ο Θεός στον άνθρωπο.

Ο Πλάτωνας (Φαίδρος 274 – 275 και Φίληβος 18 c) αναφέρει ότι, σύμφωνα με ένα μύθο που άκουσε να λένε στην πόλη Ναύκρατις της Άνω Αιγύπτου, αυτός που πρώτος ανακάλυψε τους αριθμούς, την γεωμετρία, την αστρονομία και επί πλέον τα γράμματα είναι ο Θεός Θεου, κάτι που πιθανόν να είναι σωστό, γιατί άλλο το ελληνικό και άλλο το αιγυπτιακό αλφάβητο. Έπειτα ο αιγυπτιακός θεός «Θεου» είναι κάτι ως και ο ελληνικός θεός Προμηθέας.

Ο Ηρόδοτος (Ε 57 – 59) αναφέρει ότι επειδή στην Ελληνική Γραφή υπάρχουν πολλά γράμματα που είναι όμοια με τα φοινικικά (δεν λέει ποια είναι αυτά) και επειδή λέγεται ότι οι Φοίνικες είναι αυτοί που ανακάλυψαν τα γράμματα, υποθέτω («ως εμεοι δοκεί») ότι οι Έλληνες αρχικά δεν είχαν γραφή και μετά χρησιμοποίησαν αυτούσιο το φοινικικό αλφάβητο. Στη συνέχεια, επειδή άλλαξε η φωνή τους, το μεταρρύθμισαν προκειμένου να ταιριάζει στη γλώσσα τους και τα γράμματα που προστέθηκαν ονομάστηκαν ιωνικά, επειδή οι Ίωνες των Ελλήνων θα ήταν αυτοί που παρέλαβαν το αλφάβητο από τους Φοίνικες και στη συνέχεια το μεταρρύθμισαν, και τα άλλα φοινικικά, επειδή είναι φοινικικής επιμόρφωσης.

«Οι δε Γεφυραίοι, οι οποίοι ήσαν οι Φονιάδες του Ίππαρχου, καθώς λένε αυτοί ήσαν από την Ερέτριαν, όμως, **όπως εγώ υπολογίζω**, αυτοί ήσαν Φοίνικες που ήρθαν μαζί με τον Κάδμο από τη Φοινίκη και κατοίκησαν στη χώρα που τώρα λέγεται Βοιωτία λαμβάνοντας ως μερίδιο την Τανάγρα. Από εκεί οι Γεφυραίοι διώχθηκαν από τους Βοιωτούς και κατέφυγαν στην Αθήνα. Οι Αθηναίοι τους δέχθηκαν ως πολίτες με περιορισμούς, επειδή έκαναν πολλά αξιόποινα πράγματα που το ακατανόμαστό τους δεν μου επιτρέπει να τα πω. Οι Φοίνικες δε αυτοί, αυτοί που ήρθαν μαζί με τον Κάδμο και μέρος τους ήσαν οι Γεφυραίοι, πολλά και διάφορα μέρη κατοίκησαντες σ' αυτήν την χώρα (την Βοιωτία), εισήγαγαν και την διδασκαλία στους Έλληνες και μάλιστα τα γράμματα, που δεν ήταν πριν γνωστά τους, **νομίζω**, αφού οι Φοίνικες λέγεται ότι είναι αυτοί που ανακάλυψαν τα γράμματα και οι Έλληνες στον χρόνο συγχρόνως με την αλλαγή της γλώσσας (της φωνής) μετέβαλαν και την διάταξη των γραμμάτων ("τον ρυθμόν"). Διαβιούντες τότε οι Ίωνες με τους Γεφυραίους παρέλαβαν από αυτούς τα γράμματα και λίγα απ' αυτά τα μεταρρύθμισαν και ως απ' αυτό, και δικαίως, τα μεταρρυθμισμένα, τα ονόμασαν Ιωνικά, μια και ήταν δικής τους εφεύρεσης και τα υπόλοιπα Φοινικικά ως εισαγωγής από τους Φοίνικες.... .... Εγώ ο ίδιος είδα Καδμήϊα γράμματα στο ιερό του Απόλλωνα του Ισμηνίου στη Θήβα της Βοιωτίας σε επιγραφές που στηρίζονταν σε τρίποδες, πολλά από τα οποία ήσαν όμοια με τα Ιωνικά....» (Ηρόδοτος, Τερψιχόρη 57 – 5)

Όσο τα ως άνω λεγόμενα του Ηρόδοτου είναι ένας λανθασμένος υπολογισμός, γιατί :

1) Ο Διόδωρος Σικελιώτης (3,67, 5 - 57 και 5, 75), επικαλούμενος έναν αρχαιότερο του ιστορικό, τον Διονύσιο Σκυτέα, αναφέρει ότι δεν είναι αληθές ότι οι Φοίνικες εφεύραν τα γράμματα. Αυτό είναι έργο των Πελασγών (οι πρόγονοι των Ελλήνων, βλέπε Ηρόδοτος Α, 57- 58) και οι Φοίνικες απλώς άλλαξαν το σχήμα τους, πρβ:

«Σε εκείνους που λένε πως οι Σύριοι είναι οι εφευρέτες των γραμμάτων, πως οι Φοίνικες τα έμαθαν από εκείνους και τα παρέδωσαν στους Έλληνες και πως αυτοί οι Φοίνικες ήταν εκείνοι που έπλευσαν με τον Κάδμο στην Ευρώπη και πως γι αυτό οι Έλληνες ονομάζουν τα γράμματα Φοινικικά, οι Έλληνες απαντούν ότι οι Φοίνικες δεν ήταν οι αρχικοί εφευρέτες, αλλά οι Πελασγοί και γι αυτό αρχικά τα γράμματα ονομάζονταν Πελασγικά. Με Πελασγικά γράμματα έγραψαν ο μουσικός, μυθογράφος και ιστορικός Λίνος, ο Ορφέας και οι τραγουδοποιοί Προποντίδης, ο δάσκαλος του Ομήρου, και Θυμοίτης. Μετά έγινε κατακλυσμός στην Ελλάδα και εκτός του ότι χάθηκαν πολλοί άνθρωποι χάθηκαν και τα γραπτά μνημεία και έτσι βρήκαν την ευκαιρία οι Αιγύπτιοι και ιδιοποιήθηκαν όλα τα περί αστρονομίας και οι Φοίνικες τα γράμματα. Μετά από πολλές γενιές ήρθε στη Ελλάδα ο Κάδμος με Φοίνικες και έφερε τα Πελασγικά γράμματα με αλλαγμένο σχήμα και τα γράμματα αυτά ονομάστηκαν Φοινικικά. Ωστόσο οι Φοίνικες δεν ήταν οι αρχικοί εφευρέτες, αλλά οι Πελασγοί. Το μόνο που έκαναν οι Φοίνικες ήταν να αλλάξουν τη μορφή των γραμμάτων και, καθώς η πλειοψηφία των ανθρώπων τα χρησιμοποίησε αυτό το είδος των γραμμάτων, γι αυτό τους δόθηκε η ονομασία Φοινικικά...». (Διόδωρος Σικελιώτης 3,67, 5 - 57 και 5, 75),

2) Τα αρχαιολογικά ευρήματα φανερώουν ότι οι Έλληνες είχαν αρχικά γραφή, τη γραφή που ο Διόδωρος (3, 67 και 5, 57-74) ονομάζει Πελασγικά γράμματα και ο Εβανς Γραμμική γραφή.

3) Η διαφορά που υπάρχει μεταξύ ελληνικού και φοινικικού αλφάβητου δεν οφείλεται στο ότι η Ελληνική Γλώσσα έχει άλλους φθόγγους από ό,τι έχει η Φοινικική, όπως νομίζει ο Ηρόδοτος, αλλά στο ότι η Ελληνική Γραφή έχει διαφορετικό μηχανισμό γραφής και ως εξ αυτού και διαφορετική ποσότητα γραμμάτων απ' ότι έχει η Φοινικική, κάτι που δεν αντιλαμβάνεται ο Ηρόδοτος.

4) Η γλώσσα άλλαζε και αλλάζει κατά καιρούς, όμως η αλλαγή αυτή δεν γίνεται στην ποσότητα των φθόγγων, αυτό είναι κάτι σταθερό, παρά μόνο στις φθογγικές συνθέσεις των λέξεων. Οι λέξεις αλλάζουν με πρόσθεση, αφαίρεση, μετακίνηση και συγγενική αλλαγή φθόγγου, πρβ π.χ.: παιδί(ον), (Β)ενετία > Ενετία, μελίτια > μέλισσα, ήρθα - ήλθε... Αυτό είναι και η αιτία που δεν γίνεται κατά καιρούς και μεταρρύθμιση του αλφαβήτου. Αν οι Έλληνες είχαν αλλάξει το φοινικικό αλφάβητο, επειδή άλλαξαν οι φθόγγοι της γλώσσας τους, η Ελληνική γραφή θα είχε διαφορετικό αριθμό φθόγγων από ό,τι η Φοινικική, όμως και οι δυο έχουν τον αυτόν αριθμό. Η διαφορά είναι μόνο στο σύστημα γραφής.

5) Είναι γεγονός ότι πολλοί λαοί αντέγραψαν τη φοινικική γραφή, όπως οι Εβραίοι, οι Χαναναίοι κ.α., και γι αυτό λέγεται ότι οι Φοίνικες επινόησαν το αλφάβητο. Ωστόσο αυτό δε σημαίνει και ότι το ίδιο έκαναν και οι Έλληνες. Αν οι Έλληνες είχαν πάρει τη γραφή από τους Φοίνικες, η ελληνική και η φοινικική γραφή θα είχαν ίδιο μηχανισμό γραφής και ίδια ποσότητα και είδος γραμμάτων, ενώ δεν ισχύει κάτι τέτοιο.

5. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΟΙΝΙΚΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Συγκρίνοντας την Ελληνική και τη Φοινικική Γραφή βλέπουμε ότι:

1) Η Φοινικική Γραφή δεν έχει κεφαλαία και μικρά γράμματα ούτε και τις παραλλαγές (ομόηχα) $\Omega(\omega) = O(o)$, $H(\eta) = I(i)$ ..., άρα η ελληνική αλφαβητική γραφή έχει διαφορετικό μηχανισμό γραφής από ό,τι η Φοινικική και ως εξ αυτού και διαφορετική ποσότητα και είδος γραμμάτων.

Η Ελληνική Γραφή, το σύστημα γραφής καταγράφει τις λέξεις όχι μόνο φθογγικά, αλλά και ετυμολογικά, ώστε να έχουμε βοήθεια και στην κατανόηση τους και στη διάκριση των ομοήχων. Για το σκοπό αυτό έχει επιπλέον από τις σημιτικές και τις αιγυπτιακές γραφές όχι μόνο τα γράμματα για τα φωνήεντα (δηλαδή τα γράμματα: α, ε, ο, ι, η, ω, η), όπως λέγεται, αλλά και τα εξής:

(α) Τα κεφαλαία και τα μικρά γράμματα: Α(α), Β(β), Γ(γ)...

Έχουν επινοηθεί για διάκριση τόσο των προτάσεων μεταξύ τους όσο και των κύριων ονομάτων από τα κοινά, πρβ: νίκη & Νίκη, αγαθή & Αγαθή...

(β) Οι παραλλαγές (ομόφωνα γράμματα): Ο(ο) & Ω(ω), Ε(ε) & Α(αι), Ι(ι) & Η(η) & Υ(υ) & ΟΙ(οι)...

Έχουν επινοηθεί για υπόδειξη του μέρους λόγου και των τύπων των λέξεων, ώστε να έχουμε βοήθεια και στην κατανόηση και στη διάκριση των ομοήχων λέξεων, πρβ π.χ.: καλό & καλώ, σύκο & σήκω, φυλή & φιλή, καλώς & καλώς, καλεί & καλοί & καλή...

(γ) Τα ορθογραφικά σημεία: τονικό σημάδι, απόστροφος, διαλυτικά.

Έχουν επινοηθεί, για να σημειώνονται οι τονιζόμενες συλλαβές και τα κάποια φθογγικά πάθη, ώστε οι λέξεις να γράφονται καλύτερα και από το μαγνητόφωνο, για να μη γίνονται παρανοήσεις με τις ομόηχες λέξεις, πρβ π.χ.: σούπα (φαγητού) και σου `πα (= σου είπα), έξοχη & εξοχή, άγια & αγία, σε εχω & σ' εχω. Λιγ' απ' όλα. μία & μια, , παϊδάκια & παιδάκια...

2) Η Φοινικική Γραφή έχει γράμματα μόνο για τα σύμφωνα και σημεία για τα φωνήεντα που μπαίνουν πάνω ή κάτω από το σύμφωνο που έχει φωνήεν, άρα οι Φοινικες δεν έχουν καμιά σχέση με τα 7 γράμματα των φωνηέντων: Α, Ε, Ι, Ο, Ω, Η, Υ του ελληνικού αλφάβητου, καθώς και τα δίψηφα ΟΥ = U, ΑΙ = Ae, ΟΙ = EI = Oe.

3) Η Φοινικική Γραφή έχει τα γράμματα «μπεθ, γκιμελ, ντάλεθ, Ζαντε», που δεν υπάρχουν στην ελληνική (υπάρχουν μόνο στη λατινική, είναι τα Β, G, D, Z), γιατί αυτά στη Φοινικική παριστάνουν συμπλέγματα που στην ελληνική γράφονται αναλυτικά: ΜΠ, ΓΓ ή ΝΚ, ΝΤ, ΤΖ/ΤΣ. Επίσης στη Φοινικική γραφή δεν υπάρχει και το γράμμα Ψ = ΠΣ, άρα η Ελληνική Γραφή είχε πάρει, αν είχε πάρει, από τη Φοινικική μόνο μερικά γράμματα από τα υπόλοιπα σύμφωνα, δηλαδή κάπου 12 από τα 24 ψηφία του αρχαίου ελληνικού αλφάβητου.

Σημειώνεται ότι με τα ελληνικά γράμματα Β-ήτα, Γ-άμα, Δ-έλτα, Ζ-ήτα γράφονται οι μέσοι φθόγγοι β, γ, δ, ζ που στη Λατινική γράφονται: V/w = β, Th = δ/θ, Y/j = γ, πρβ π.χ. Volume, Thessaly, this & thing, you, yes.....

4) Τα γράμματα της Φοινικικής γραφής έχουν σχήμα αυτό που δηλώνει η πρότυπή τους λέξη στο αλφάβητο, πρβ π.χ.: Alef = κεφαλή βοδιού, beth = οικία, gimel = καμήλα, daleth = θύρα....., ενώ της ελληνικής το σχήμα τους είναι ανάλογο με τα στοματικά όργανα προφοράς τους, πρβ π.χ.: Λ(λ) = το σχήμα που παίρνει η γλώσσα (ανασηκώνεται προς τα έσω και ακουμπά στον ουρανίσκο) για να βγει ο φθόγγος αυτός, Δ(δ) = γλώσσα ανασηκώνεται και ακουμπά στον ουρανίσκο προς τα έξω, Β(β) = χείλη σφικτά προς τα μέσα και μάγουλα φουσκωτά, Ο(ο) = το σχήμα που παίρνουν χείλη- στόμα για να βγει ο φθόγγος αυτός, Α(α) = στόμα ανοικτό και φάρυγγας σφικτός, Ε(ε) = χείλη ανοικτά... Σήμερα αυτό έχει κάπως καταστρατηγηθεί, λόγω της δημιουργίας των μικρών και των κεφαλαίων γραμμάτων.

5) Αρχικά κάθε ελληνική φυλή είχε και δικό της αλφάβητο και κατά τον 5/4^ο αι. π.χ. καταργήθηκαν όλα αυτά και δημιουργήθηκε το κοινό με τα κεφαλαία και μικρά γράμματα: Α(α), Β(β)... , άρα είναι παράλογο να λέμε σήμερα ότι οι Έλληνες πήραν το αλφάβητο ή τα γράμματα από τους Φοίνικες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΗΒΑΣ

ΚΤΙΣΗ ΘΗΒΑΣ - ΚΟΙΝΟ ΤΩΝ ΒΟΙΩΤΩΝ

Στο χώρο της Βοιωτίας, όπως είδαμε στο κεφάλαιο Α΄. που αρχικά λεγόταν Ωγυγία, έμεναν οι καλούμενοι οι Εκτήνες (ή Έκτηνες), των οποίων βασιλιάς ήταν ο αυτόχθων Ώγυγος. Όταν οι Εκτήνες (ή Έκτηνες) εξαφανίστηκαν από επιδημία, ήρθαν και κατοίκησαν εκεί οι Ύαντες και οι Αόνες. Τους Εκτήμονες ήρθε από τη Θήβα της Αιγύπτου και κατάκτησε ο Κάδμος και ως εξ αυτού οι κάτοικοι της Βοιωτίας τότε μετονομάστηκαν σε «Καδμείοι ή Θηβαίοι». Στους Άονες ο Κάδμος επέτρεψε να παραμείνουν στην χώρα και κατοίκησαν σε μικρά χωριά ως αυτόχθονες.: Ο Κάδμος, σύμφωνα με το Πάριο Χρονικό, ήρθε στη Βοιωτία και έκτισε την Καδμεία ή Θήβα της Ελλάδος το έτος 1255 πριν από το Διόγνητο = το 1519 π.χ.

Η ΘΗΒΑ ΕΠΙ ΤΡΩΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΩΙΚΩΝ

Από τις αρχές των ιστορικών χρόνων η Θήβα ανταγωνιζόταν τον Ορχομενό για την κυριαρχία της Βοιωτίας. Τα πρώτα χρόνια υπήρχε μεγάλος ανταγωνισμός μεταξύ των Καδμείων και των Μινύων που οδηγούσε συχνά σε σύγκρουση τον Ορχομενό και την Θήβα. Σταδιακά στο χώρο της Βοιωτίας κυριάρχησε η Θήβα και το 550 π.Χ. περίπου, οι πόλεις της Βοιωτίας ενώθηκαν σε μία ομοσπονδία που ονομάστηκε Κοινό των Βοιωτών και στο οποίο ηγεμονική θέση κατείχε η Θήβα. Οι Βοιωτοί εκπροσωπούνταν στο Αμφικτυονικό συνέδριο των Δελφών με δύο ψήφους. Το 506 π.Χ. οι Θηβαίοι επιχείρησαν να επιβάλλουν την κυριαρχία τους στις Πλαταιές τις οποίες υπερασπίστηκαν οι Αθηναίοι με αποτέλεσμα η πόλη να διατηρήσει την ανεξαρτησία της. Οι Πλαταιείς τότε αποχώρησαν από το Κοινό των Βοιωτών και έγιναν σύμμαχοι των Αθηναίων.

Η Θήβα, όπως συνάγεται από τα λεγόμενα του Ομήρου και του Θουκυδίδη, δε συμμετείχε στην εκστρατεία της Τροίας, πλην μόνο τα άλλα ελληνικά φύλα που κατοικούσαν στη Βοιωτία. Ο Όμηρος στον κατάλογο των Νεών αναφέρει μόνο τις εξής Βοιωτικές πόλεις που συμμετείχαν στην εκστρατεία της Τροίας: Υρίη, Αυλίδα, Σχοίνος, Σκώλος, Ετεωνός, Θεσπεία, Γραία (= η Τανάγρα ή Ταναγραία), Μυκαλησσός, Άρμα, Ειλέσιον, Ερυθραί, Ελεών, Ύλη, Πετεών, Μεδεών, Ωκαλή, Κώπαι, Εύτρησις, Θίσβη, Κορώνια, Αλιάρτος, Πλάταια, Γλίσας, Υποθήβαι, Ογχηστός, Άρνη (Χαιρώνεια),

Μίδεια (Λεβάδεια), Νίσα και Ανθηδών. Επίσης αναφέρει και τις πόλεις των Μινύων, τον Ορχομενό και την πόλη Ασπληδών..

Ο Θουκυδίδης αναφέρει ότι μετά τον Τρωικό Πόλεμο έγιναν πολλές στάσεις, μεταβολές και μεταναστεύσεις στην Ελλάδα, λόγω της απουσίας του στρατού των Ελλήνων στη Τροία. Εξήντα χρόνια μετά τα Τρωικά (= το 1149 περίπου π.Χ.) οι σημερινοί Βοιωτοί εκδιωχθέντες από την Άρνη της Θεσσαλίας από τους Θεσσαλούς εγκαταστάθηκαν στη Βοιωτία, η οποία πιο πριν ονομάζονταν Καδμηΐς και μέρος αυτών των Βοιωτών ήταν ήδη εγκατεστημένο στη Βοιωτία και από αυτούς προερχόταν οι Βοιωτοί που έλαβαν μέρος στον Τρωικό πόλεμο, πρβ (σε μετάφραση Ελ. Βενιζέλου): «Καθόσον και μετά τα Τρωικά ακόμη αι μεταναστεύσεις και νέαι εγκαταστάσεις εξηκολούθησαν εις την Ελλάδα, εις τρόπον ώστε δι' έλλειψιν ησυχίας, δεν ημπόρεσεν αύτη να αναπτυχθή. Τώντι, η μεγάλη βραδύτης της επιστροφής των Ελλήνων από την Τροίαν είχε προκαλέσει πολλάς πολιτικάς μεταβολάς, καθ' όσον συχναί στάσεις εγίνοντο εις τας πόλεις και όσοι συνεπεία αυτών εξωρίζοντο ίδρυαν νέας τοιαύτας. Και οι σημερινοί Βοιωτοί, εκδιωχθέντες το εξηκοστόν έτος μετά την άλωσιν της Τροίας υπό των Θεσσαλών από την Άρνην, εγκατεστάθησαν εις την χώραν, η οποία σήμερον καλείται Βοιωτία, ενώ πρότερον εκαλείτο Καδμηΐς (μέρος, άλλωστε, αυτών ήτο ήδη εγκατεστημένον από πριν εκεί, και από αυτούς προήρχοντο οι Βοιωτοί που έλαβαν μέρος εις την εκστρατείαν κατά της Τροίας)....» (Θουκυδίδης Α 12)

ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ - ΜΗΔΙΣΜΟΣ ΘΗΒΑΣ

Η Θήβα, λόγω της αντιπαλότητάς της με την Αθήνα ή για τους λόγους που θα δούμε πιο κάτω να λέει ο Ηρόδοτος, συμμετείχε με τους Πέρσες κατά την διάρκεια της εκστρατείας του Ξέρξη το 480 και 479 π.Χ. Στη μάχη των Πλαταιών οι Θηβαίοι πολέμησαν στο πλευρό των Περσών. Το Θηβαϊκό σώμα αποκρούστηκε από τους Αθηναίους και κλείστηκε στα τείχη της Θήβας. Δέκα μέρες μετά οι σύμμαχοι πολιορκήσαν την Θήβα και απαίτησαν την τιμωρία όσων μήδισαν. Οι αρχηγοί των Θηβαίων τελικά παραδόθηκαν και εκτελέστηκαν ενώ η πόλη δεν καταστράφηκε καθώς οι σύμμαχοι θεώρησαν πως για τον μηδισμό της πόλης ευθυνόταν μόνο η ηγεσία της και όχι ο λαός της Θήβας. Αφαιρέθηκε όμως από την Θήβα η ηγεμονική θέση που κατείχε στο Κοινό των Βοιωτών.

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι οι Καδμείοι ή Θηβαίοι κατά τους Περσικούς πολέμους (κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του Ξέρξη το 480 και 479 π.Χ.) μήδισαν, επειδή δεν ήσαν Έλληνες, αλλά βαρβαρικής καταγωγής. Ωστόσο ο Πλούταρχος («Ηθικά – Περί του Ηροδότου Κακοήθειες») λέει ότι ο Ηρόδοτος λέει «κακοήθειες (ο χαρακτηρισμός είναι του Πλούταρχου), γιατί οι Θηβαίοι ήσαν Έλληνες και απλώς μήδισαν, επειδή δεν μπορούσαν να κάνουν αλλιώς.

ΔΙΑΜΑΧΗ ΑΘΗΝΑΣ – ΣΠΑΡΤΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΩΤΕΙΑ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Μετά τα περσικά η Σπάρτη εξελίσσεται σε πρώτη δύναμη στη ξηρά σε όλο τον αρχαίο γνωστό κόσμο και η Αθήνα στη θάλασσα. Προ αυτού αρχίζει μεταξύ τους ένας ανταγωνισμός για τα πρωτεία που δεν θα αργήσει να οδηγήσει και σε μια σειρά από εμφύλιους πολέμους, μεγαλύτερος των οποίων ήταν ο καλούμενος Πελοποννησιακός, κάτι που εξουθένωσε και τους δυο με επακόλουθο να χάσουν την ηγεμονία και της Ελλάδας και του αρχαίου γνωστού κόσμου. Ειδικότερα μετά τα Περσικά, η Αθήνα αφενός βάζει φόρο υποτέλειας στους Θηβαίους, επειδή είχαν μηδίσει, και αφετέρου ως πρώτη δύναμη που είχε αναδειχθεί στη θάλασσα ήθελε να ηγεμονεύσει των Ελλήνων αντί των Σπαρτιατών. Προ αυτού οι Σπαρτιάτες, που δεν ήθελαν να χάσουν τα πρωτεία, ζητούν από τους Πέρσες και τους Θηβαίους να τους βοηθήσουν για να καταβάλουν τους Αθηναίους. Οι Θηβαίοι (επειδή ήθελαν την ελευθερία τους) και οι Πέρσες (επειδή ήθελαν αφενός να έχουν την κηδεμονία των μικρασιατικών πόλεων που έλεγχε η Αθήνα και αφετέρου να έρθουν και πάλι στο προσκήνιο). Προ αυτού οι Σπαρτιάτες υποχρέωσαν όλες τις Βοιωτικές πόλεις να δεχτούν την ηγεμονία της Θήβας. Οι Αθηναίοι τότε εκστράτευσαν εναντίον των Βοιωτών και συγκρούστηκαν με αυτούς στην Τανάγρα το 457 π.Χ. Στη μάχη της Τανάγρας επικράτησαν οι Βοιωτοί και οι Σπαρτιάτες σύμμαχοί τους. Λίγους μήνες μετά όμως οι Αθηναίοι επανήλθαν και νίκησαν τους αντιπάλους τους στα Οινόφυτα

Η Βοιωτία πέρασε για ένα μικρό διάστημα στον έλεγχο της Αθήνας μέχρι το 447 π.Χ. όποτε οι Αθηναίοι ηττήθηκαν από τους Θηβαίους στη μάχη της Κορώνειας.

Κατά τη διάρκεια του

Πελοποννησιακού πολέμου οι Βοιωτοί τάχτηκαν στο πλευρό της Πελοποννησιακής συμμαχίας με εξαίρεση τις Πλαταιές, τις οποίες πολιορκήσαν οι Θηβαίοι οι οποίοι κατά την πρώτη πολιορκία δεν κατάφεραν να καταλάβουν την πόλη. Την πόλη πολιορκήσαν δύο χρόνια μετά οι Σπαρτιάτες οι οποίοι την κατέλαβαν μετά από δύο χρόνια πολιορκίας, το 427 π.Χ. Οι Πλαταιείς εγκατέλειψαν την πόλη τους και κατέφυγαν στην Αττική. Οι Βοιωτοί με στρατηγό τον Παγώνδα νίκησαν τους Αθηναίους στη μάχη του Δηλίου, το 424 π.Χ. αποτρέποντας τους Αθηναίους να καταλάβουν την περιοχή.

Αποφασιστική ήταν η σύγκρουση των δυο πόλεων στη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς το 405 π.Χ. που κατέληξε με συντριβή του αθηναϊκού στόλου από τους Σπαρτιάτες και έτσι η Σπάρτη έγινε στο εξής η μοναδική υπερδύναμη και ο μοναδικός ηγεμόνας του αρχαίου γνωστού κόσμου.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΘΗΒΑΙΩΝ - ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Με τη λήξη του Πελοποννησιακού πολέμου οι Θηβαίοι δεν έμειναν ικανοποιημένοι από την ηγεμονική πολιτική που ακολούθησε η Σπάρτη και εντάχθηκαν στον αντισπαρτιατικό συνασπισμό που σχηματίστηκε αργότερα και οδήγησε στον Κορινθιακό πόλεμο.

Ειδικότερα το **400 – 387 π.Χ.** οι Σπαρτιάτες στέλνουν το στρατηγό Αγησίλαο στη Μ. Ασία με συμμαχικό στρατό, για να δει τι θα γίνει με τις εκεί ελληνικές αποικίες, τις οποίες ενοχλούσαν οι Πέρσες. **Τότε οι Πέρσες υποκινούν αντισπαρτιατικό ρεύμα στην Ελλάδα μέσω των Θηβαίων.** Οι Θηβαίοι νικούν την Σπάρτη στην Αλιάρτο το 395 π.Χ. και συμμαχούν με τους Αθηναίους, επειδή αυτοί έτσι τους δινόταν η ευκαιρία να βγουν και πάλι στο προσκήνιο. Προ αυτού και προτού προλάβει να διαλύσει το Περσικό κράτος, ο Αγησίλαος επιστρέφει στην Ελλάδα και δίνει μάχη με το συνασπισμό Αθηναίων και Θηβαίων στην Κόρινθο το 394 π.Χ. και νικιέται. Στη συνέχεια βλέποντας οι Σπαρτιάτες ότι οι Αθηναίοι αναπτύσσονται στέλνουν στην Περσία τον στρατηγό Ανταλκίδα να υπογράψει συνθήκη ειρήνης, κάτι που έγινε το 387 π.Χ., η καλούμενη **Ανταλκίδειος ειρήνη.**

395 - 386 π.Χ. «Κορινθιακός πόλεμος» στον οποίο οι Αθηναίοι συμμετέχουν με τους στρατηγούς Κόνων και Ιφικράτη.

377 π.Χ. Ίδρυση της δεύτερης αθηναϊκής συμμαχίας με σκοπό την αντιμετώπιση της εξάπλωσης της σπαρτιατικής επιρροής.

ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑ - ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΟΣ ΖΥΓΟΣ ΤΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΤΑΣ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ

Όταν ο Λεοντιάδης, ένας επιφανής ολιγαρχικός, ζήτησε τη βοήθεια του Σπαρτιατικού στρατού που είχε στρατοπεδεύσει κοντά στη Θήβα, υπό την αρχηγία του στρατηγού Φοιβίδα, το 382 π.Χ., για να διώξει τους δημοκρατικούς από τη Θήβα, πρότεινε στο στρατηγό να πάρει την Καδμεία (ακρόπολη της Θήβας), κάτι που έγινε δεκτό με προθυμία. Όλα αυτά συνέβησαν κατά τη διάρκεια των εορτασμών των Θεσμοφορίων, όπου μόνο γυναίκες λάμβαναν μέρος στις τελετές προς τιμήν του ιδρυτού της πόλεως, Κάδμου, και δεν υπήρχαν άνδρες στην Ακρόπολη. Ο Φοιβίδας και ο στρατός του μπήκαν στην Καδμεία, χωρίς να βρουν καμία αντίσταση. Ο Ισμηνίας, ο αρχηγός των

δημοκρατικών δυνάμεων, δικάστηκε και εκτελέστηκε. Οι ολιγαρχικοί, με τη βοήθεια της Σπαρτιατικής φρουράς, άρχισαν να κατάσχουν τις περιουσίες των δημοκρατικών και να τους εκτελούν. Πολλοί από αυτούς βρήκαν καταφύγιο στην Αθήνα. Από εκεί άρχισαν να σκέφτονται πώς να ελευθερώσουν την πόλη τους. Στην αρχή προσπάθησαν να πάρουν βοήθεια από την Αθήνα, αλλά γρήγορα απογοητεύθηκαν και άρχισαν να σχεδιάζουν διάφορα σενάρια για να ελευθερώσουν την Θήβα μόνοι τους. Ανάμεσα στους εξόριστους υπήρχαν πολλοί που ανήκαν σε πλούσιες και αριστοκρατικές οικογένειες, όπως ο Πελοπίδας, Δαμοκλείδας, Μέλλων και άλλοι. Ήταν σε συνεχή επαφή με άλλα μέλη, οι οποίοι βρισκόταν ακόμη στην Θήβα, ο πιο σπουδαίος ήταν ο Φυλλίδας, ο γραμματέας του πολέμαρχου Αρχία, και ο Χάρων. Όταν ο Φυλλίδας επισκέφθηκε την Αθήνα για κρατικές δουλειές, κανόνισε να δώσει την ευκαιρία στους εξόριστους να ενεργήσουν. Ο Χάρων θα προσέφερε το σπίτι του ως κρησφύγετο. Ο Φυλλίδας οργάνωσε ένα συμπόσιο για τον Αρχία και τον Φίλιππο και τους υποσχέθηκε όμορφες γυναίκες για συντροφιά. Τον Δεκέμβριο του 379 π.Χ., ο Πελοπίδας, ο Μέλλων και πέντε άλλοι σύντροφοι έφυγαν από την Αθήνα και μεταμφιεσμένοι σαν αγρότες ή κυνηγοί, μπήκαν στην πόλη των Θηβών με την δύση του ηλίου και κρύφτηκαν στο σπίτι του Χάρωνα. Μαζί με άλλους συνωμότες από την Θήβα, συγκεντρώθηκαν 48 άτομα.

Ένας κατάσκοπος του Αρχία, του ανέφερε ότι ακούγονταν διάδοσεις, ότι μερικοί από τους εξόριστους ήταν στην πόλη. Ο Αρχίας κάλεσε τον Χάρωνα, για να του δώσει πληροφορίες. Ο Χάρων αν και ήταν φοβισμένος, πήγε γρήγορα στον Αρχία και από τις ερωτήσεις του κατάλαβε ότι δεν ήξερε τίποτα το συγκεκριμένο, αλλά είχε μόνο υποψίες. Του υποσχέθηκε ότι θα ερευνήσει την υπόθεση και έφυγε. Μετά από λίγο έφθασε ένα αγγελιοφόρος από την Αθήνα με ένα γράμμα, το οποίο φανέρωνε όλη την συνωμοσία. Ο Αρχίας, που ήταν ήδη μεθυσμένος, το πέταξε παράμερα και είπε το γνωστό "ες αύριον τα σπουδαία". Αμέσως μετά οι συνωμότες μεταμφιεσμένοι ως γυναίκες μπήκαν στο δωμάτιο και σκότωσαν τον Αρχία και τον Φίλιππο και όποιον άλλο έτυχε να είναι εκεί. Ο Φυλλίδας τότε έστειλε τον Πελοπίδα, Κηφισόδωρο και Δαμοκλείδα στο σπίτι του Λεοντιάδη. Έγινε μία σκληρή πάλη στην οποία ο Λεοντιάδης, ένας γεροδεμένος άνδρας, πλήγωσε θανάσιμα τον Κηφισόδωρο. Ο Πελοπίδας, μετά από μακρά πάλη στο στενό διάδρομο του σπιτιού, σκότωσε τον Λεοντιάδη. Με τον θάνατο και των δύο τυράννων, οι εξόριστοι από την Αθήνα επανήλθαν. Ο Επαμεινώνδας με μερικούς νέους άνδρες άνοιξαν την αποθήκη όπλων και κάλεσαν όλους τους κατοίκους να πολεμήσουν για την ελευθερία τους. Μετά από όλα αυτά, η Σπαρτιατική φρουρά των χιλίων πεντακοσίων ανδρών, έφυγε από την Θήβα και επέστρεψε στη Σπάρτη, το 378 π.Χ.

Το 375 π.Χ., κοντά στην Τέγυρα, ο Πελοπίδας με το Θηβαϊκό Ιερό Λόχο κατατρόπωσε τον Σπαρτιατικό στρατό, αν και οι άνδρες του ήταν οι μισοί. Όταν πληροφορήθηκε ότι η Σπαρτιατική φρουρά του Ορχομενού θα επισκεπτόταν την Λοκρίδα, προσπάθησε με τον Ιερό Λόχο και μερικούς ιππείς να καταλάβει αιφνιδιαστικά τον

Ορχομενό. Φθάνοντας όμως εκεί διαπίστωσε ότι υπήρχε Σπαρτιατική φρουρά στην πόλη και έτσι ματαίωσε το σχέδιο του και πήρε το δρόμο του γυρισμού. Κοντά στα Τέγυρα, κατά τύχη έπεσε πάνω στους Σπαρτιάτες που γύριζαν από την Λοκρίδα. Αν και οι άνδρες του ήταν λιγότεροι των αντιπάλων, δεν ετράπησαν σε φυγή και με την δική του εμπύχωση σε ένα στενό μονοπάτι έδωσαν μάχη και τους νίκησαν, σκοτώνοντας και του δύο Λακεδαιμόνιους αρχηγούς. Ο υπόλοιπος Σπαρτιατικός στρατός διασκορπίστηκε και ετράπη σε φυγή. Αυτό ήταν ένα ηρωικό κατόρθωμα του Πελοπίδα, λαμβάνοντας υπ' όψιν τον μικρότερο αριθμό των ανδρών του και την ανδρεία των Σπαρτιτών. Ήταν αυτή η μάχη που έδωσε πεποίθηση στους Θηβαίους να συναντήσουν τους Σπαρτιάτες με επιτυχία πάλι, τέσσερα χρόνια αργότερα στα Λεύκτρα.

ΛΗΞΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ΣΠΑΡΤΗΣ - ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΘΗΒΑΣ

Άγαλμα του Επαμεινώνδα στο Στόου του Μπάκιγχαμσαίρ

Το 375 π.Χ. οι Θηβαίοι εισέβαλαν στον Ορχομενό, τον οποίο υπερασπίστηκαν οι Σπαρτιάτες. Οι δύο στρατοί συγκρούστηκαν στη γειτονική πόλη Τέγυρα και στη μάχη που ακολούθησε οι Θηβαίοι επικράτησαν. Επικεφαλής των Θηβαίων σε αυτή τη μάχη ήταν ο Πελοπίδας. Το 372 π.Χ. κατέλαβαν για μία ακόμα φορά τις Πλαταιές και την επόμενη χρονιά τις Θεσπιές ολοκληρώνοντας την ανάκτηση της ηγεμονίας τους σε ολόκληρη τη Βοιωτία. Οι κινήσεις αυτές των Θηβαίων όμως οδήγησαν σε δημιουργία συνασπισμού εναντίον τους που αποτελούσαν από τους Αθηναίους και τους Σπαρτιάτες. Οι Σπαρτιάτες με επικεφαλής τον Κλεόμβροτο βάδισαν εναντίον της Θήβας και οι δύο αντίπαλοι συγκρούστηκαν στα Λεύκτρα

Το 371 π.Χ. γίνεται η μάχη των Λεύκτρων μεταξύ Σπαρτιτών και Θηβαίων κατά την οποία ηττήθηκε η Σπάρτη και έτσι πλέον τερματίζεται η ηγεμονία της Σπάρτης. Η σημαντική νίκη των Θηβαίων οφείλονταν στη στρατηγική μεγαλοφυΐα του Επαμεινώνδα, που εφάρμοσε με επιτυχία το σύστημα της λοξής φάλαγγας και την ανδρεία του Ιερού Λόχου, που είχε οργανώσει και διοικούσε ο Πελοπίδας. Για εννέα περίπου χρόνια μετά τη μάχη των Λεύκτρων, η Θήβα γίνεται η πρώτη δύναμη στην Ελλάδα. Στη συνέχεια διατηρεί την ηγεμονία της στο χώρο της Βοιωτίας μέχρι την κάθοδο των Μακεδόνων.

ΙΕΡΟΣ ΛΟΧΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ - ΜΑΧΗ ΣΤΑ ΛΕΥΚΤΡΑ, 371 Π.Χ.

Ο Ιερός Λόχος, 300 άνδρες τον αριθμό, αποτελείτο από τους πιο εξέχοντες νέους στα αθλητικά και ειδικά στην πάλη. Ήταν όλοι από αριστοκρατικές οικογένειες και ήταν διαλεγμένοι σε ζευγάρια επιστήθιων φίλων, για να κρατούν τις γραμμές του Λόχου αδιάσπαστες. Ήταν συνεχώς κάτω από εντατική εκπαίδευση και μονίμως υπό τα όπλα, με δημόσια δαπάνη.

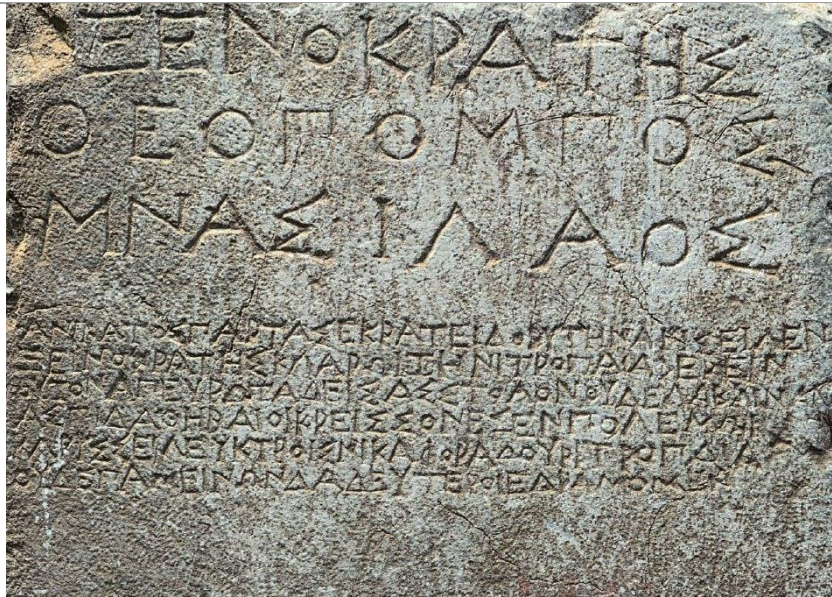
Το 371 π.Χ., στην πεδιάδα της Λεύκτρας, οι Σπαρτιάτες νικήθηκαν ξανά από τον Θηβαϊκό Ιερό Λόχο, αυτήν την φορά όμως υπό την αρχηγία του Επαμεινώνδα.

Σε ανάμνηση της νίκης τους οι Θηβαίοι ίδρυσαν τρόπαιο στο πεδίο της μάχης. Το πεδίο της μάχης των Λεύκτρων (σε μικρή απόσταση από το σημερινό ομώνυμο χωριό) προσδιορίστηκε με ακρίβεια μετά την ανεύρεση μεγάλου μέρους του βάρους, που ήταν κυλινδρικό, με επίσπεση διαζώματος τριγλύφων και μετοπών και πάνω σειράς στρογγυλών ασπίδων. Στη λίθινη βάση υψωνόταν χάλκινο τρόπαιο που δεν βρέθηκε, αλλά είναι γνωστό από θηβαϊκά νομίσματα (αργυρές βοιωτικές δραχμές, που κόπηκαν στο διάστημα 288-244 π. Χ. και απεικόνιζαν στρογγυλό στύλο, πάνω στον οποίο στηριζόταν πανοπλία από θώρακα, ασπίδα στρογγυλή, δόρυ και κράνος).

Αν και οι Θηβαϊκές δυνάμεις ήταν λιγότερες ξανά από τις Λακεδαιμόνιες, ο Επαμεινώνδας με ιδιοφυή τακτική και με την βοήθεια των πολύ καλά εκπαιδευμένων ανδρών του Ιερού Λόχου, νίκησε σε πλήρη μάχη τώρα τον αήττητο Σπαρτιατικό στρατό. Σύνταξε τους καλύτερους άνδρες του στρατού του, πενήντα άνδρες σε βάθος, απέναντι στην δεξιά πτέρυγα του αντιπάλου, την οποία κατείχαν οι Σπαρτιάτες και οι οποίοι είχαν μόνο δώδεκα άνδρες βάθος, αφήνοντας το κέντρο και την αριστερά πτέρυγα ασθενή και έδωσε διαταγή να παραμείνουν για λίγο άπρακτοι. Η μάχη ξεκίνησε με την εμπλοκή του Σπαρτιατικού και Θηβαϊκού ιππικού η οποία τελείωσε γρήγορα με την ήττα των Σπαρτιατών. Αμέσως μετά ο Πελοπίδας, επικεφαλής του Ιερού Λόχου, έπεσε επάνω στους Σπαρτιάτες με ακαταμάχητη δύναμη, αλλά οι Σπαρτιάτες αντιστάθηκαν γενναία και στην αρχή ίσως να υπερτερούσαν. Όταν όμως οι αρχηγοί των Σπαρτιατών έπεσαν, τότε οι Σπαρτιατικές γραμμές πιάστηκαν και έσπασαν παρασύροντας τον υπόλοιπο στρατό που επέστρεψε στον καταυλισμό. Ο βασιλιάς Κλεόμβροτος της Σπάρτης και πολλοί από τους αξιωματικούς σκοτώθηκαν.

Ο Επαμεινώνδας ήταν ένας από τους εμπνευστές του "νέου" Ιερού Λόχου και της καλούμενης «λοξής φάλαγγας» (ασύμμετρης παράταξης) με τα οποία συνέτριψε το πιο ισχυρό στράτευμα της εποχής, αυτό Σπαρτιατών. Ο Επαμεινώνδας υπήρξε επίσης σπουδαίος ηγέτης της πόλης του, την οποία καθοδηγούσε με στιβαρότητα και μαεστρία, α-κόμη και όταν οι συμπολίτες του δεν τον εξέλεξαν στα ανώτερα αξιώματα της πολιτείας. Μαζί με τον Πελοπίδα αποτέλεσαν όχι μόνο τους θεμελιωτές αλλά και τους εκφραστές της θηβαϊκής ηγεμονίας.

Δεν είναι τυχαίο ότι μετά το θάνατο του Επαμεινώνδα στη μάχη της Μαντινείας άρχισε η παρακμή της Θήβας.

Στήλη με ονόματα πεσόντων Θηβαίων στη μάχη των Λεύκτρων (Μουσείο Θήβας)

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ, 362 Π.Χ. - ΛΗΞΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ΘΗΒΑΣ

Η Ηγεμονία Θήβας τερματίζεται με την ήττα των Θηβαίων και το θάνατο του Επαμεινώνδα στη μάχη της Μαντινείας το 362 π.Χ. Τότε οι Μακεδόνες με το Φίλιππο στράφηκαν κατά των συνασπισμένων νοτίων Ελλήνων (Σπαρτιατών, Αθηναίων, Μαντινέων, Ηλείων και Αχαιών) ζητώντας να πάρουν αυτοί την ηγεμονία των Ελλήνων. Μετά τη νίκη του, ο Φίλιππος πέρασε στην Πελοπόννησο, και έγινε δεκτός από όλες τις πόλεις, αλλά όταν έφθασε στη Σπάρτη του απαγόρευσαν να εισέλθει. Ο Φίλιππος δεν προσπάθησε να πάρει την πόλη δια της βίας και έφυγε.

358 - 355 π.Χ. Εξέγερση των συμμάχων των Αθηναίων κατά τον λεγόμενο «Συμμαχικό πόλεμο» και διάλυση της Β' Αθηναϊκής συμμαχίας.

349 - 348 π.Χ. Ξεσπάει ο Ολυνθιακός πόλεμος κατά του βασιλιά Φίλιππου που λήγει με τη καταστροφή της Ολύνθου και την ήττα του αθηναϊκού στρατού.

346 π.Χ. Φιλοκράτειος ειρήνη μεταξύ Φιλίππου και Αθήνας. Η συνθήκη όριζε να κρατήσουν οι δύο πλευρές τα κεκτημένα.

Το 363 π.Χ., με μια αιφνιδιαστική κίνηση οι Αρκάδες κατέλαβαν την Ολυμπία και κατέκλεψαν το θησαυροφυλάκιο. Πόλεμος ξέσπασε με την Ηλεία, αλλά με την επέμβαση των Θηβαίων, η Ολυμπία επεστράφη και επακολούθησε ειρήνη. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, ο Θηβαίος αντιπρόσωπος προσπάθησε να συλλάβει ορισμένους αντί Θηβαϊκούς. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η Μαντινεία και η υπόλοιπη βόρεια Αρκαδία, εκτός της Τεγέας, να πάνε με το μέρος της Σπάρτης. Η Αθήνα, που παρακολουθούσε αυτές τις κινήσεις, πήρε το μέρος της Ηλείας. Η Θήβα δεν είχε άλλη εκλογή παρά να στείλει γρήγορα τον Επαμεινώνδα με μεγάλο στρατό, ο οποίος κατευθύνθηκε προς την Μαντινεία. Στη Τεγέα, περίπου δεκαέξι χιλιόμετρα απόσταση από την Μαντινεία, ένωσε τις δυνάμεις του μαζί τους, αλλά με μία απροσδόκητη κίνηση αντί για την Μαντινεία βάδισε προς τη Σπάρτη. Σε αντίθεση με την πρώτη φορά αυτή η ενέργεια θα είχε αιφνιδιάσει τον Αγησίλαο, ο οποίος εκείνη τη στιγμή βάδιζε με κυκλικό τρόπο να βοηθήσει τη Μαντινεία αλλά ένας Κρητικός κατάσκοπος στο Θηβαϊκό στρατόπεδο, εξασκημένος σε τρέξιμο μεγάλων αποστάσεων, πληροφορήσε τον Αγησίλαο, ο οποίος γύρισε πίσω στη Σπάρτη. Όταν ο Επαμεινώνδας έφθασε στη Σπάρτη και έμαθε τι έγινε, γύρισε γρήγορα πίσω στη Μαντινεία, πριν να φθάσουν οι σύμμαχοι της. Φυσικά αυτός ήταν ο πραγματικός σκοπός του και όχι να επιτεθεί στην Σπάρτη. Δεν έγιναν όμως όλα σύμφωνα με το σχέδιο του, γιατί στο μεταξύ ο Αθηναϊκός στρατός μόλις είχε φθάσει. Έτσι ο Επαμεινώνδας δεν είχε άλλη διαλογή παρά να εμπλακεί σε πλήρη μάχη. Οι δύο στρατοί συναντήθηκαν έξω από τη Μαντινεία το 362 π.Χ. Ο Θηβαϊκός στρατός, αποτελούμενος από Θηβαίους και Βοιωτούς κινήθηκε μπροστά. Ο Υπόλοιπος στρατός έμεινε πίσω σε λοξή φάλαγγα, με εξαίρεση το τμήμα του στρατού που παρέμεινε σε ψηλό έδαφος για να εμποδίσει την υπερφαλάγγιση από τον αντίπαλο. Καθώς ο στρατός κινήθηκε, ο Επαμεινώνδας γύρισε γρήγορα προς τα αριστερά και κοντά στις πλαγιές του βουνού και έδωσε τη διαταγή στους άνδρες του να αφήσουν τα όπλα κάτω. Οι Σπαρτιάτες και οι Μαντινείοι νομίζοντας ότι ο Επαμεινώνδας δεν είχε σκοπό να δώσει μάχη, χαλάρωσαν τις γραμμές της διάταξης τους. Ο Επαμεινώνδας που περίμενε ακριβώς αυτό έδωσε διαταγή για γρήγορη επίθεση. Το πελώριο Θηβαϊκό σώμα πενήντα ασπίδες σε βάθος, έπεσε πάνω στους Σπαρτιάτες, οι οποίοι αγωνίστηκαν με υπέρμετρη γενναιότητα, αλλά τελικά οι γραμμές τους διαλύθηκαν φέρνοντας χάος στον υπόλοιπο στρατό. Η μάχη είχε σχεδόν κερδισθεί, όταν ο Επαμεινώνδας έπεσε πληγωμένος από δόρυ, το οποίο διαπέρασε το στήθος του. Τον μετέφεραν σε ένα λοφίσκο, περιμένοντας την έκβαση της μάχης. Αν και η μάχη κερδίσθηκε από τους Θηβαίους, ο Επαμεινώνδας πριν πεθάνει διέταξε να κάνουν ειρήνη, όταν έμαθε ότι όλοι οι έμπιστοι στρατηγοί του είχαν χαθεί στην μάχη.

ΜΑΧΗ ΧΑΙΡΩΝΕΙΑΣ 338 Π.Χ.-ΣΥΝΤΡΙΒΗ ΘΗΒΑΙΩΝ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Το 356 π.Χ. οι Βοιωτοί συμμετείχαν στον τρίτο ιερό πόλεμο εναντίον των γειτόνων τους Φωκίων ο οποίος έληξε το 346 π.Χ., μετά την ανάμειξη σε αυτόν των Μακεδόνων. Οι Μακεδόνες ενεπλάκησαν και στον τέταρτο ιερό πόλεμο που ξέσπασε το 340 π.Χ. Η ανάμειξή τους στα κοινά της νότιας Ελλάδας ανησύχησε τους υπόλοιπους Έλληνες που συγκρότησαν μία μεγάλη συμμαχία εναντίον τους. Οι αντίπαλοι συνασπισμοί συγκρούστηκαν στη Χαιρώνεια το 338 π.Χ.

Την 7η Αυγούστου, του έτους 338 π.Χ., οι Θηβαίοι με την σύμμαχο τους Αθήνα, συνάντησαν το στρατό του Φιλίππου, βασιλιά της Μακεδονίας, στην Χαιρώνεια. Μετά από μακρά και σκληρή μάχη, ο Μακεδονικός στρατός βγήκε νικητής. Όλοι οι άνδρες του Ιερού Λόχου που δεν είχαν ηττηθεί μέχρι τότε σκοτώθηκαν. Όλοι ετάφησαν στο σημείο που έπεσαν και προς τιμήν τους οι Θηβαίοι έστησαν ένα πέτρινο λιοντάρι.

Μετά τη μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ.) και τη συντριβή των Βοιωτών και των Αθηναίων από τον Φίλιππο, οι Θηβαίοι έχασαν την ηγεμονία τους στο βοιωτικό χώρο. Στη Θήβα επιβλήθηκε ολιγαρχικό πολίτευμα και στην Καδμεία εγκαταστάθηκε μακεδονική φρουρά.

Το 336 π.Χ., μετά από συνεχείς διαδόσεις για τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου, οι Θηβαίοι βοηθούμενοι από την Αθήνα με χρήματα και όπλα, μήκαν στην πόλη, αλλά δεν μπόρεσαν να καταλάβουν τα Κάδμεια. Αμέσως συγκάλεσαν γενικό συμβούλιο και μίλησαν να ελευθερώσουν την πόλη, όπως το είχε επιτύχει ο Πελοπίδας πενήντα χρόνια πριν. Οι κάτοικοι δέχθηκαν και έκαναν ψήφισμα στο οποίο απεφάσισαν την ανεξαρτησία της Θήβας. Προσπάθειες όμως για να εκδιώξουν την φρουρά απέτυχαν. Έστειλαν επίσης πρέσβεις στην Αρκαδία και άλλες πόλεις και τους κάλεσαν να ενωθούν μαζί τους. Δυστυχώς όμως γι' αυτούς, καμία άλλη δεν δέχθηκε.

Κατά την διάρκεια όλων αυτών, Ο Αλέξανδρος ήταν στην Ιλλυρία. Με αστραπιαία ταχύτητα, έφθασε στην Θήβα, αλλά δεν επιτέθηκε στην πόλη αμέσως, ελπίζοντας ότι θα παραδοθούν. Έκανε προκήρυξη στους Θηβαίους να παραδώσουν τους δύο αρχηγούς τους και αυτός θα έδινε χάρη στους υπόλοιπους. Οι Θηβαίοι με τη σειρά τους, απαίτησαν να τους παραδώσει τους στρατηγούς Αντίπατρο και Φιλώτα, για εγγύηση. Μετά από αυτά, ο Αλέξανδρος περικύκλωσε την πόλη με λιθοβολητικές μηχανές και ήταν έτοιμος να επιτεθεί, αλλά ακόμη περίμενε μήπως και αλλάξουν γνώμη. Μετά όμως από λογομαχίες Θηβαίων, οι οποίοι βρισκόταν έξω από τα τείχη μπροστά στην πύλη έτοιμοι να υπερασπισθούν την πόλη τους, και των ανδρών του στρατηγού Πέρδικα, η μάχη άναψε. Οι Θηβαίοι πολέμησαν γενναία, αλλά αναγκάστηκαν τελικά να επιστρέψουν μέσα στα τείχη. Οι Μακεδόνες όρμησαν θυελλωδώς στην πόλη, σκοτώνοντας περισσότερους από έξη χιλιάδες. Τριάντα χιλιάδες πουλήθηκαν δούλοι. Η Μακεδονική απώλεια ήταν πεντακόσιοι άνδρες. Η πόλη λεηλατήθηκε και κάηκε, εκτός από τους ναούς και το σπίτι του Πίνδαρου. Είκοσι χρόνια αργότερα, το 316 π.Χ., ο Κάσσανδρος ξανάχτισε την πόλη, η οποία όμως δεν έπαιξε μεγάλο ρόλο αυτή την φορά στις υποθέσεις της Ελλάδος.

Ο Λέων της Χαιρώνειας, είναι μαρμάρινο άγαλμα που στήθηκε σε μνήμη των Θηβαίων Ιερολοχιτών που σκοτώθηκαν το 338 π.χ. στη μάχη ενάντια του Φίλιππου και του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Το μνημείο αναστηλώθηκε το 1902 - 1904. Το ύψος του λιονταριού είναι 5,5 και το βάθος του 3 μέτρα.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΟΡΙΝΘΟΥ 337 Π.Χ. - ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΙΔΕΑ

Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ ΙΔΡΥΕΙ ΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Το 337 π.Χ. γίνεται συνέδριο των Ελλήνων στην Κόρινθο προκειμένου να εκλέξουν ένα ύπατο αρχηγό, για να εκστρατεύσει εναντίον των Περσών, γιατί ανακατεύονταν και πάλι στα ελληνικά πράγματα, αλλά και για να πάρει εκδίκηση για τα έκτροπα που είχαν δημιουργήσει οι βάρβαροι (Πέρσες, Μήδοι, Φοίνικες κ.α.) επί Ξέρξου στην Ελλάδα. Το συνέδριο εξέλεξε το Φίλιππο το Μακεδόνα ως αρχηγό των Ελλήνων.

Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ – ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΗ ΘΗΒΑΣ - ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Οι Σπαρτιάτες στο Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο δεν ψήφισαν το Φίλιππο (και μετά το Μ. Αλέξανδρο) ως αρχηγό των Ελλήνων με το αιτιολογικό ότι εκείνοι ηγούνται άλλων και δεν ακολουθούν άλλους.

Μετά τη δολοφονία του Φιλίππου, πραγματοποιήθηκε από πληρωμένους δολοφόνους από τους Πέρσες, όπως αναφέρει ο Μ. Αλέξανδρος σε επιστολή τους προς το Δαρείο, αφενός το

Πανελλήνιο Συνέδριο εξέλεξε ως αρχηγό των Ελλήνων το γιο του Αλέξανδρο και αφετέρου οι Θηβαίοι προσπάθησαν να απαλλαγούν από τη μακεδονική φρουρά που είχε εγκαταστήσει εκεί ο Φίλιππος, όμως εκστρατεύει εναντίον τους ο Μ. Αλέξανδρος και καταστρέφει παντελώς την πόλη. Μόνο η οικία του μεγάλου Θηβαίου λυρικού ποιητή Πίνδαρου σώθηκε της καταστροφής, με εντολή του Μ. Αλεξάνδρου. Η πόλη της Θήβας ξαναχτίστηκε το 316 π.Χ. από τον Μακεδόνα βασιλιά Κάσσανδρο.

Ακολούθως ο μ. Αλέξανδρος πραγματοποίησε την εκστρατεία του σε Ασία και Αφρική.

ΠΤΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΡΩΜΑΙΟΚΡΑΤΙΑ (197 Π.Χ. - 395 Μ.Χ.)

Το 197 π.Χ. η Θήβα με τις άλλες πόλεις της Βοιωτίας αποστάτησε από τους Μακεδόνες και προσχώρησε στους Ρωμαίους.

Το 86 π.Χ., όταν ο βασιλιάς Μιθριδάτης ξεκίνησε πόλεμο κατά των Ρωμαίων σε Ευρώπη και Ασία, η Βοιωτία τάχθηκε με το μέρος του, για να ξαναγυρίσει στους Ρωμαίους, όταν ο Σύλλας εισβάλλει στη Βοιωτία εκ νέου. Στη συνέχεια η Βοιωτία μετατράπηκε σε στάδιο αγώνων των Ρωμαίων, οι οποίοι διεξάγουν πολλούς εμφύλιους πολέμους. Την περίοδο της ρωμαϊκής κατοχής, η Θήβα και η Βοιωτία γενικότερα γνώρισε μεγάλη παρακμή και μαρασμό.

Για άλλη μία φορά η Θήβα καταστράφηκε από τον Σούλα, το 86 μ.Χ., επειδή πήγε με το μέρος του Μιθριδάτη στον πόλεμο εναντίον της Ρώμης. Η μισή από την περιοχή της δόθηκε στους Δελφούς ως αποζημίωση για την λεηλασία του μαντείου. Το 248 μ.Χ., καθώς και το 396 μ.Χ., η Θήβα κατελήφθη από τους Γότθους και ήλθε σε νέα ακμή κατά την διάρκεια του μεσαίωνα.

Ο Πausανίας (Βοιωτικά 7,8) αναφέρει ότι όταν ο Μιθριδάτης άρχισε τον πόλεμο κατά των Ρωμαίων, η Θήβα προσχώρησε σ' αυτόν και όταν ο Σύλλας εισέβαλε στη Βοιωτία, οι Θηβαίοι φοβήθηκαν και αμέσως άλλαξαν και στράφηκαν προς τη φιλία των Ρωμαίων. Αναφέρει επίσης ότι στις μέρες του όλη η κάτω Θήβα είχε ερημωθεί εκτός από το ιερό, Κατοικούνταν μόνο η Ακρόπολη που την ονόμαζαν Θήβα και όχι Καδμεία.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (395 - 1204 Μ.Χ.)

Η Βοιωτία την Βυζαντινή περίοδο είχε οικονομική άνθηση. Ιδιαίτερα η Θήβα από το 365 έως το 1204 είχε γίνει πρωτεύουσα του θέματος της Ελλάδος. Η πόλη και η ευρύτερη περιοχή εντός ολίγου σχετικά χρόνου, ανέπτυξαν πολλές και ποικίλες εύρωστες βιομηχανίες, έτσι ώστε να είναι η πλουσιότερη, όλων των εκτός Ισθμού πόλεων. Τα μεταξουργεία, ταπητουργεία, βυρσοδεψία, και τα βιομηχανικά και γεωργικά προϊόντα, κατέστησαν την Θήβα σπουδαιότερη πόλη στον τότε γνωστό κόσμο.

Τον 9ον αιώνα μ.Χ., η Θήβα έγινε η πρωτεύουσα της Βυζαντινής Ελλάδος και κέντρο παραγωγής μεταξιού, το οποίο λίγο αργότερα εισήγαγαν στην Ευρώπη. Το 1040 μ.Χ., οι Βούλγαροι μετά από σκληρή μάχη κατέλαβαν την πόλη και το 1146 μ.Χ. λεηλατήθηκε από τους Νορμανδούς της Σικελίας. Ξανά το 1205 μ.Χ. η πόλη κατελήφθη από τον Μπονιφάση του Μονφεράτ, ο οποίος την παρέδωσε στον Όττο ντε λα Ρότσε

Ωστόσο ούτε οι επιδρομές των Βουλγάρων (1040) και των Νορμανδών (1147) δε σταμάτησαν την οικονομική άνθηση της πόλης. Ο Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος επισκέφθηκε την Θήβα πηγαίνοντας στην Αθήνα και θεμελίωσε το ναό των Τριών Ιεραρχών, στο σημείο που σήμερα σώζονται τα ερείπια του Αγίου Βασιλείου, κοντά στον Μητροπολιτικό Ναό (Λότζα). Η Θήβα κατά τη Βυζαντινή περίοδο υπήρξε έδρα του στρατιωτικού Διοικητή (Δομέστικου), καθώς και πολλών άλλων. Γύρω στο 1199 μ.Χ., στα χρόνια του Λέοντα του Σγουρού, η Θήβα δέχτηκε μία από τις μεγαλύτερες επιθέσεις, καθώς ο Λέων βρέθηκε αντιμέτωπος με τον αυτοκράτορα επιζητώντας προσωπικά οφέλη. Ξεχωριστή ήταν στα χρόνια του μεσαίωνα, η παρουσία του Αγίου Ιωάννη του Καλοκτένη, που τιμάται, ως πολιούχος στη Θήβα, με την επωνυμία Νέος Ελεήμων.

ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑ (1204 -1460 Μ.Χ.)

Η ευδαιμονία συνεχίζεται και την περίοδο της Φραγκοκρατίας, όπου η Θήβα είναι πρωτεύουσα και έδρα του Δουκάτου Αθηνών - Θηβών και η πλουσιότερη επαρχία. Από τα εισοδήματα που εξασφαλίζει διατηρείται σαν μία από τις λαμπρότερες αυλές της Ευρώπης, με τον αξιολογότερο στρατό για ασφάλεια του Δουκάτου. Σε τέτοιο σημείο ακμής είχε φτάσει η πόλη, που το 1373 μ.Χ. ο Πάπας Γρηγόριος ο ΙΑ' διοργάνωσε πανευρωπαϊκό συνέδριο στη Θήβα, στο οποίο προσήλθαν όλοι οι αυτοκράτορες και βασιλιάδες της Ευρώπης και συζήτησαν για την καταπολέμηση των Τούρκων που απειλούσαν την Ευρώπη. Κατά την περίοδο της δυναστείας των Φράγκων διατηρήθηκαν στην πόλη της Θήβας οι Γαλλικοί οίκοι των Δελαρός και Βρυενίων (1205 - 1311), οι Καταλανοί βασιλιάδες της Σικελίας και της Αραγωνίας (1311 - 1387) και η κυριαρχία του Ιταλικού οίκου Ατζαϊόλι (1387 - 1460). Παρά τις συγκρούσεις των δυναστειών, η Θήβα διατηρήθηκε ως ένα ισχυρό κέντρο, με σημαντική ανάπτυξη και οικονομική άνθηση και αποτελούσε ισχυρό κέντρο εξουσίας και δύναμης των Φράγκων, μέχρι την άλωση της από τον Ομάρ, γιο του τρομερού άρχοντα Τουραχάρ. Έργο της δυναστείας των βασιλιάδων της Σικελίας και της Αραγωνίας είναι ο τετράγωνος πύργος (Σαιντ-Ομέρ) που βρίσκεται σήμερα στο αρχαιολογικό Μουσείο.

ΜΑΥΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ (1460 - 1821 Μ.Χ.)

Κατά την διάρκεια της Τουρκικής κατοχής, η Θήβα είχε δωριστεί στη Βαλιδέ Σουλτάνα. Η Βαλιδέ είχε κατοχυρώσει με φερμάνια τα δικαιώματά της, ώστε να μην μπορεί κανείς χωρίς την άδειά της να επιβάλλει πρόστιμα ή να διατάξει συλλήψεις. Η διοίκηση της Θήβας παρέμεινε στους Θηβαίους κοινοτάρχες, τους δημογέροντες, που εκλέγονταν από τους τουρκόφιλους, για να κάνουν εύκολα τις δουλειές τους. Η βιομηχανία των μεταξωτών και η γεωργία, τα πρώτα χρόνια εξακολουθούν να είναι σε άνθηση, ώστε η Θήβα να συνεχίζει να θεωρείται η πλουσιότερη πόλη. Μετά την παραχώρηση των πλουσιοχώρων στους Τούρκους αξιωματούχους, άρχισε η πτώση της οικονομικής άνθησης. Οι γεωργοί άρχισαν να εγκαταλείπουν τα πεδινά και να φεύγουν προς τα γειτονικά ορεινά χωριά, επειδή δεν άντεχαν τους φόρους. Η παιδεία ήταν ανύπαρκτη και μοναδική πηγή μάθησης ήταν τα μοναστήρια. Φωτεινή μορφή την απελευθερωτική περίοδο ήταν ο Θανάσης Σκουρτανιώτης που υπερασπίστηκε την Βοιωτία με ορμητήριό του τα ορεινά Δερβενοχώρια, που τότε αριθμούσαν αρκετό πληθυσμό. Ο αγώνας του στρατηγού Σκουρτανιώτη ολοκληρώθηκε με την θυσία του στην Αγία Σωτήρα, όπου ανατινάχθηκε μαζί με όλους τους συντρόφους του. Με τη νικηφόρα μάχη της Πέτρας, υπό την αρχιστρατηγία του Υψηλάντη, ελευθερώθηκε πλέον όλη η Βοιωτία. Μετά τη συνθήκη της Ανδριανούπολης το 1829 η Ελλάδα γίνεται ανεξάρτητο κράτος. Στις 22/1/1830 με κοινή συμφωνία των προστάτιδων δυνάμεων δημιουργείται το ανεξάρτητο βασίλειο της Ελλάδας.

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ - ΝΕΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μετά τη σύσταση του ελληνικού κράτους, (1830), η Θήβα συνεχίζει να είναι η σπουδαιότερη πόλη της Βοιωτίας, αλλά και της Ελλάδας. Σε όλα τα νεότερα χρόνια επιφανείς Θηβαίοι πολίτες αναδεικνύονται και πρωταγωνιστούν στον πολιτικό στίβο, παίζοντας σημαντικό ρόλο στο πολιτικό γίγνεσθαι της χώρας. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τους τριακοσίους νέους ιερολοχίτες (1877) που πολέμησαν για την απελευθέρωση της Θεσσαλίας και της Ηπείρου., Σημαντική παρέμβαση στην πόλη γίνεται με την εγκατάσταση προσφύγων λόγω της Μικρασιατικής καταστροφής. Τα σκληρά χρόνια της κατοχής είναι για την Θήβα, όπως για άλλες ελληνικές πόλεις, γεμάτα πείνα, θύματα, στερήσεις και προδοσίες. Σήμερα η Θήβα είναι σημαντική πόλη της Βοιωτίας, έδρα δήμου και πρωτεύουσα της ομώνυμης επαρχίας του νομού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Το παρόν βιβλίο είναι μια πρωτότυπη μελέτη, η οποία βασίζεται αποκλειστικά και μόνο σε επίσημες πηγές, αρχαίες και νέες, των οποίων τα ονόματα αναφέρονται εντός του βιβλίου, εκεί όπου αναφέρονται και τα λεγόμενά τους.

ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ:

Ο συγγραφέας Αδαμάντιος (Μάκης) Γ. Κρασανάκης έχει γράψει πάρα πολλές μελέτες και άρθρα, που έχουν δημοσιευτεί στις Κρητικές και Αθηναϊκές εφημερίδες, καθώς και πάρα πολλά άλλα βιβλία, όπως τα εξής:

1. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ (ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΡΑΦΗΣ)
3. Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ
4. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
5. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗ
6. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ: ΜΑΝΤΙΝΑΔΑ, ΚΑΝΤΑΔΑ, ΡΙΜΑ, ΡΙΖΙΤΙΚΟ, ΑΜΑΝΕΣ ΚΛΠ
7. Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
8. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ (ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΟΦΟΡΑ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ)
9. Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ
10. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
11. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΘΕΩΝ
12. ΟΙΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΟΠΟΙΙΑ (ΙΣΤΟΡΙΑ, ΕΙΔΗ ΠΟΤΩΝ ΚΛΠ)
13. Η ΑΘΗΝΑ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΙΔΡΥΣΗ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΛΠ)
14. Η ΘΗΒΑ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΙΔΡΥΣΗ ΚΛΠ)
15. Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΛΠ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ)
16. Η ΣΠΑΡΤΗ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΙΔΡΥΣΗ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΛΠ)
17. Η ΚΡΗΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΚΑΤΑΓΩΓΗ, ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ)
18. Ο ΚΡΗΤΑΓΕΝΗΣ ΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΡΟ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ
19. ΟΙ ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΦΟΡΕΣΙΕΣ
20. ΟΙ ΑΡΧΑΙΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥΣ
21. Η ΜΙΝΩΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ
22. Ο ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ (ΙΔΡΥΣΗ, ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΔΗΜΟΙ ΚΛΠ)
23. ΤΟ ΠΕΡΙΦΗΜΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
24. ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ – ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΝΟΗΣΗ
25. ΙΣΤΟΡΙΑ ΧΟΡΟΥ- & ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ-ΧΟΡΟΙ
26. ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ (ΕΙΔΗ, ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ ΚΛΠ),
27. ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ
28. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ (ΕΙΔΗ ΚΛΠ)
29. ΠΕΡΙ ΘΥΣΙΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΟΘΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΚΡΕΑΤΟΦΑΓΙΑΣ
30. ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ, ΜΑΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΝΤΕΙΑΣ
31. ΨΕΥΔΗ ΠΟΥ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ
32. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ: (ΔΥΣΛΕΞΙΑ, ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ κ.α.).
33. ΘΡΗΣΚΕΙΑ: ΤΙ ΕΝΑΙ ΘΕΟΣ, ΨΥΧΗ, ΑΔΗΣ ΚΑΙ Η ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥΣ Ή ΟΧΙ
34. Η ΚΙΘΑΡΑ, Η ΛΥΡΑ ΚΑΙ Ο ΑΥΛΟΣΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΝΟΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΚΡΗΤΕΣ
35. Ο ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ ΙΣΤΙΩΝ ΚΑΙ ΜΥΛΟΥ (ΥΔΡΑΛΕΤΗ, ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΥ κ.α.).
36. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙ ΛΑΘΟΣ